

ЖУГЫЛЪ

“ЧУРКА”
ЫНА

Вит-торја драма.

СЫКТЫВДИКАР—1928

ИЗДАНИЕ УГРО-ФИНСКОГО ОТДЕЛА ЦЕНТРО-СОВНАЦМЕНА НАРКОМПРОСА
Р С.Ф.С.Р.

Ж У Г Ы Л Ъ.

„ЧУРКА“-ЊИНА

Віт-торја драма.

Сыктывдінкар—1928

Шаво

Типограф. Коми Издательства.

г. Устьысьольск.

Облит № 106

Тираж 2000

Җөз:

1. **Гътепан Мікајлөвч**—купеч, 45 арөса, кыз, јон морт.
2. **Анпса Спірідоновна**—сылөн гөтыр, ар 40, віглөс, кыз локјайсла-һін—кыз шуоны.
3. **Зоса**—налөн пі, велөдчылөма гімназіяын, ар 18.
4. **Һіна**—20 арөса, һебыд нөр гөлөма.
5. **Јерөтһык Паһтылімон**—ар 22 куҗ морт; сінјасыс, јур-сіјасыс сім сөдөг.
6. **Петр Іванөвч**—мөд-гіктса купеч; шөрнема, Сорһітігас пыр „есіјө“ шуалө.
7. **Віта**—сылөн пі, ар 10. Польшгырыөјас-дінын, посніјас-көд, јур-вундыг-коф.
8. **Сысөј Педөр**—30 арөса, шуҗыв морт. Ветлөма тујын. Карса пакөмјаса, гач-кокјассө леҗалөма, сорочкіа.
9. **Гріш**—вінов, вілыш зон.
10. **Ваһ**—кыз гөлөса, еща да јос сорһіа; сорһітө шоча, дурк зон.
11. **Мікулај**
12. **Ваө**
13. **Машук**
14. **Зоја.**
15. **Оља.**
16. **Льена.**
17. **Парук**—һыв. Нөлөд ворсөмын мунөма-һін верөссајө.

Мед-воzza ворсѳм.

Гажа горныча Степан Микајлѳвичлѳн. Ошнѳжасын занавесјас. Ѳшнѳбердын четјас. Веокыдылын чѳѳтѳк гѳгрѳс пызан. Сы-вылын быѳоама торјас мѳч пыѳѳѳ: кудјас, дуќи-дозјас, папірос-кудјас, кардоныг мѳс-вѳв. Шужа вылын—ыжыд пызан, мѳча пызан дѳбраѳн вевѳтѳма-Небыд дѳван. Стенын ѳшалѳны картѳнајас. Веокыда ѳѳѳс кукыаѳ.

Занавес воеѳѳм-мыѳтѳ стсена-вылын ѳекод абу. Сегоа пырѳ Зога гѳмнаѳѳст паокѳма.

Зога (пырѳ, упкајтѳ щаж јона јуѳма-да, кынѳмсѳ зыралѳ. Чышкѳ чу-жѳмѳыс пѳсѳѳ). Ыстас оз бара менѳ талун лавкаѳ-а? Војдѳр ескѳ ѳѳмлунас ѳекод-на абу вузаѳлѳма-да... Енлы, кодѳ медвоzza мунас ѳшнѳжувтѳ... (Вѳѳѳѳѳ ѳшнѳѳѳ, шуѳлалѳ. —Нѳмкоѳа). О, Вѳѳер-Педѳр-Ѳнѳ мунѳ. Вѳѳер дај Педѳр дај Ѳнѳ!.. Мужѳк морт. (Серѳктѳ, водѳ дѳван-вылѳ). Факт, оз ысты...

Гѳ. Мѳк. (сајоањ). Зога, мун вогты сегоа лавкатѳ. Кад-нын.

Зога (пукѳѳ). Со теныд-ѳ оз ысты.

(Пырѳ Анпѳса Ѳпѳрѳдоновна).

Анпѳса Ѳпѳрѳдоновна. Зогук, батыд лавкаад ыстѳ. Мун вогтыштлы.

Зога. Талун?.. Бат ѳѳмлун-куѳа?..

Анп. Ѳпѳр. Тенад-ѳд абу ѳѳмлун.

Зога. Ме ог мун. Менам онмѳј локтѳ.

Анп. Ѳпѳр. Бѳрас узыштан. Он мун-ѳд да бара кутас вѳдчыны. Војнас-ѳмѳј ен вермы узыныд?

Зога. Нывјас ез леѳны. Нуѳѳѳѳны локыг гулајтны.

Анп. Ѳпѳр. Мыјла мунан на-дѳнѳ.

Зога. Гѳлѳмѳј кыскѳ. Абу-нын-ѳд ме вѳт арѳса кага.

Анп. Ѳпѳр. Адѳѳмаѳѳ озыр жѳнѳкѳс да кѳлмѳны сы-берѳѳ ставныс, сѳнмѳн адѳытѳмјас.

Зога (нѳмкоѳа). Факт.

Анп. Ѳпѳр. Мун-но сегоа вогты лавкатѳ, Зога.

Зога. Менам кынѳмѳј сумалѳ, вѳр петтѳѳ сумалѳ.

Анп. Ѳпѳр. Ѳнѳ-на щаж јуѳн-да. Ен-ѳмѳј пѳт. Мун-ѳнѳ Нѳнѳлыг кор, шањгасѳ мед пуктыштас. Мунѳг-мозыд да, сенѳ-да сојан.

Зога. Менам булки-вылѳ кынѳмѳј сумалѳ.

Анп. Өпір. Булкі-вылө?.. Но... Богт Нинё-ордыг кыкөс-кымын. Сөмын виқөд меd сiјө аслыс те-пыфәи щөщ оз богт. Булкі-вылад сiјө јона гөрш.

Зоса (дөэмө). Фактјас ти ставныд. Прачникө вузасны ыстөны. Горшныд оз тыр. Сөгга ти менө уқөданныд став чөскыд сојангыс.

Анп. Өпір. Ен лөгас ме-вылө, Зогук. Ме ог ысты, батыд-тај.

Зоса. Кыкнаныд-нын өткофөс... Вај унжык булкісө (петө).

(Пырөны Степан Микајлөвич, Петр Иванөвич да Віта. Степан Микајлөвич гөрөд дөрөма, жілеткаа, вертука. Морөс вомөныс кыз езыс часи чеп. Јурсисө выјөн мавтөма да лөсталө. Петр Иванөвич Вітадс кидыс нуөдө).

Петр Иванөвич. Пасибө, Анписа Спиридоновна, щајыд-вылө... Пасибө, есијө, ставныдлы. Віта, сет, есијө... вескыд китө төтенкаыдлы да шу пасибө. (Віта черјасиг-тырји сетө ки).

Анп. Өпір. Тијан-нө јурсис-өмөј-нын... Ме сөмын-на көсја-а. Меd пөттөқыд јуинныд!

Петр Иван. Пөттөқ, пөттөқ. Пасибө!

Сҕ. Мик. Өни сөгга колөкө сөлөм бурмытөқныд сорнитөј, некод оз кут, а ти пызан-сајын виқөдчанныд сорнитны. (Анписа Спиридоновна петалө да пыр бөр пырө шај чашкади).

Петр Иван. Сiјө те, Степан Микајлөвич, есијө... збыль вiста-лан, қик, есијө... збыль. Пызан-сајын оз поқ, есијө... сорнитнытө, есијө... грек. Менам Ірина Јогоровнаөј пыр-жө, есијө... видчө сыыс.

Сҕ. Мик Пукгы, мыј сулалан.

Петр. Иван. (терыба) Пукса, пукса... Пукса, ферт. Лок, Віта, пукгам.

Анп. Өпір. (јуө шај). Мыј-нө те, Петыр Иванөвич, Ірина Јогоровнатө щөщ ен нуөд аскөдыд. Сылы-өд колі-жө воыны.

Петр Иван. (берөктыштө). Тырмас, есијө... кыкөнөс-нын, есијө... шаң. Ставным-өд огө, есијө... кысөј.

Анп. Өпір. Лаңтан он сорнинад. Ставныдлы-и колі локныд.

Сҕ. Мик. Менам нiмлун-куза ез лок. Ыждалә. Омөдтө мијанөс. Верма ме тақи-тө, Петр Иванөвич лөгасны сы-вылө дај те-вылө щөщ.

Петр Иван. Аттө... Сiјө, есијө... оз вермы локныс... есијө... оз поқ.

Віта. Мијан мамалөн кага ем.

Анп. Өпір. Чельафасис?..

Петр Иван. (јанқим-пырыс). Чельафасис, есијө... чельафасис

Сҕ. Мик. Важөн сiқ колі вiставны. Ме неуна ег лөгас.

Анп. Өпір. Мыј-нө нiмыс?.. Ныв алы пі?..

Петр Иван. (нужа). Ны-ыв, есіјö. Пі-кө-öd мыј. Міжан ортча керкасалөн, есіјö... Педөр-Ваглөн пі чужöма да кущöм долы-да, есіјö... шуыштас: „пі!..“ Быдсөн завід лолö.

Анп. Спір. Гöль јöзылды-öд, Петыр Иванöвич, пид колан-торжык ферт. Міжанлы öткоф, быдтыны вермам, мајбыр. Менам-тај со ез і лолы нылöј. кущöма колö вöлі-да. Öтiтö ескö быдті-на-жö-көт-да.

Ст. Мік. Јен мынтöма наыг, слабог. Ещажык көзін верöс-сајö сетiгөн.

Петр Иван. Мыјла-кө-тај піжаныд донажыкöс, есіјö... ныв-јас-дорыд. Со, есіјö... ме ассым Вітадс кущöма рафејта. (Јур-дыс малалö Вітадс. Віталы нiмкоф, серöктö).

Анпiса. Нiнö, лок богт чашкасö (Нiна пырö, богтö чашка). Сөгга ідрав пызантö. Булки ен лыгт богтны, менам-öd лыфöма.

Нiна. Кор-нö, Анпiса-тöтa, адзылін менымы јуагтöг богтöм-сö (петö).

Ст. Мік. Анпiса, бағушкотö-нö корны ыстылін ен?..

Анпiса Спір. Кызi-нö-на... Господö... ыстылі ферт! Öбöфна-вылö мунöма.

Ст. Мік. Öбöфна-вылад мöд лунö-на почыс ветлыны. Ме нам нiмлун-куға мунöма. Сiзiтö ме верма лöгасны.

Петр Иван. Öбöфна-вылö?.. Кодкö-нö, есіјö, кувöылöма?..

Анпiса Спір. Кувöма-тај.

Петр Иван. Кодi-нö?..

Анпiса Спір. Ме бара ог тöд.

Ст. Мік. Міжанлы ічöt мөг кулöм јöзöзыд.

Петр Иван. да-а, кулалöны јöз, вiсöны, есіјö... пöрöсөн-да. Кызi-нын, есіјö... кущöм пöрöсөн, есіјö..

Ст. Мік. Пігтiөн.

Петр Иван. да-да-да-да... Пігтiөн, есіјö... пігтiөн.

Анпiса Спір. Вель уна-нын таво кулі. Ме ог тöд кущöм тані јöз! Пельшар-дiнö Мікулај Иванöвич-дiнö вiсыгöс колö нуны, а најö богтасны да пывганö. ферт сөгга кулаласны. Јешщö-öd бур-пыфдi кутан велöдны да теныд-жö наја-на кыв вiзасны: „пöс пывган-кө-пö оз бурдöд, пельшарыд ещa-нын!..“

Ст. Мік. Те пельшөр-дiнад ветлан да уна-ö бурсö богтан. Кулан вiсöмыд-кө богтас—рос-пельшөр-дiнö мун, рос-пывганö пыр, ещa-нын бурдан.

Петр Иван. (серöктö). Сiјötö, есіјö... зiк сiз...

Анпiса (нора). Мыј?.. Те јöз-моз щöщ шуан, Петыр Иванöвич.

Петр Иван. (яндьыг-моз). Ме ог, ачым ме, есіјө... ог шу...
Степан Мікајлөвич-вылө, есіјө... віçöдөмөн, есіјө... артміс.

Анп. Спір. Оз ков некор сіç шуны.

Петр Иван. Сг шу, ог... Менам Вітаөј сөмын мед оз вісмы.
Сінмөс-моз-өд ме віçа таяс.

Анпаса. Оз, ен пов. Куж сөмын віçнытө... Нымыс-нө Віта.
Аттө кушдөм міча... (Ышловзө). Менам та-ыждајасыд абуөс-нын
дај оз-нын і лолыны...

Съ. Мік. Мыј-нө наыс бурьыс... Челафсаңыд буртө еща-нын
відчысан. Со-тај Зоөдс велөді-нын. Чајті, міса, отсөг лоө. Лав-
каын прамеја вузасны оз куж.

Петр Иван. Ме бара Вітаөс асгым велөда. Таво, есіјө...
мед-бөрја во тани велөдчө, сөгга есіјө... карө сета. Мед велөд-
час. Јенсыкөд—мед оз ло, есіјө... воміç-вылө шуөма—сетчө та-
лы велөдчөмыс. (Вітаөс јурөдыс малалө) Кор те, Віта, есіјө..
уңертјасас кутан велөдчыны...

Анп. Спір. Кадыс воас да велөдчас. (Ңара) Міјан-өд Зога-
ным татчөс школаын-жө велөдчис. (Ышловзө. Ңуждөдлөмөн). Ödjö-ö-
тај кадыд колө. Ңеважөн-на бытөө мјјан Зоганым ташдөм че-
лаф вөлі. Öні мунтө кушдөм. Мыјсө оз төд.

Петр Иван. Менам Вітаөј. (терьыба) Нолтө, Віта, петкөдлы
асгыд, есіјө... мывкыдтө. (Нуө жөжшөрас, сувтөдө) Но!

Віта (җаргө). Ме ог.

Петр Иван. Ен пов. Ме щөщ те-бердын сулала. Но, есіјө...
кывзөј.

Віта. „Вечер был“-тө?..

Петр Иван. Мун сетьыс, есіјө... былнад і ставнад. „По җебу“-
тө. Kodөс ме велөдлі. Но, есіјө. (Шоча) „По җебу-тө... полу-
ночі... есіјө, анфел лөтел“.

Віта (пыдысаң лолыштө). Ог лыгт.

Петр Иван. (дөзмыштө). Он лыгт, мыјкө. Абу-өд ошјас, оз
зојны!

Віта (зев вөснө гөлдөдн). По җебу-тө полуночі анфел лөтел
І тікују пегњу он пјел...

Анп. Спір. (вугьртө. Торкө Вітаөс). Лоө петны кукҗаө да во-
дыштлыны. Онзіл бөстис. Сөлөм-вылын ез ло лөсыд-дај. (Четчө).

Съ. Мік. Віглөс!.. Öтө здуктө он вермы пукыштны. Ыстыв
Ңынаөс лавкаө, мед Зогаыд оз-на ігнас. Çікөç-кө-нын оз кутны
богтағны-вөлігті. да мед бура ігналас.

(Анпаса петө).

Петр Иван. Но, Віта, есіјө, өдјө. фад-эҗкаыд кывзыштас.

Віта (наргіг-моэ). По небу-тö полуночі ангел летел...

Ст. Мік. Кущöма бара Зога вузаö-а. Талун ескö ачым нмлун да сiјöс щöкті лавкаöс вогыштдыны. Талун уналөн нмлунныс, щайнысö јуны сакартор богтыштасны мед. Налы бур вöча дај аслым лöбөд.

Петр Иван. (јурсö гыжыштö. Локтö Ст. Мік.-дiнö. Віта бöроаныс локтö). Мыј-нö Анпіса Спiрiдоновнаыдкöд лоi?..

Ст. Мік. Сiјö во ноль-кымын-нiн тащöм. Пукыштас һедыр, севга өлlөм-вылас лöбөдтöм лö да пыр i водас. Пöдтö-пö. Пель-шар шуö—öбlөмнас-пö тенад гöтырыд вiсö. Кущöм вöјдөр бур гöтыр вöлі, öнi қiкöқ шыккiс. Некущöм уж оз вермы вöчны. Слуга лоi богтны.

Петр Иван. Kodi-нö тајö нылыс тiјан?..

Ст. Мік. Ына. Чурка. Мамыс во кык-сајын кувлі да жалад-за лоi севга богтны меным вердöм-вылö.

Петр Иван. Кущöм, есiјö, мiча ныв да, есiјö, чурка. дај нiмыс, есiјö, лöбөд. Чуркајасыдлы-öд, есiјö, мiгтöм нiм пукты-лöны. Лöбөд нiм, есiјö, лöбөд.

Віта. Таҕа, онмöј локтö Мунам гортö.

Петр Иван. Öнi-на локтiм-да. Чöв, Віта. Мун петав ывла-вылö, есiјö, ворсышт. Стөпан Микајлövич, мед Ынаыд петкöд-лас. Öтнассö лөҕны он лыот, чельаҕјас јешщö нöјтасны.

Ст. Мік. Ына, лок петкöдлы Петр Иванövичлыс Вітасö ывла-вылö, ворсöдышт.

Ына (сајсаң). Ог ешты. Чашкајас мыскала.

Петр Иван. Бөрвылас мыскалан, лок петкöдлы. Стөпан Микајлövичыд есiјö щöктö, кывзыны колö. (Ына пырö). Мун, Віта, такöд, нылкаыскöд петав, палöдчышт. Ына, вiҕöд, мед чельа-ҕыс оз вөрöдны.

(Ына да Віта петöны).

Петр Иванövич (очсалö. Кыскö папірос доз). Курiтчы, Стөпан Микајлövич. Зев чöскыд. Карыö, есiјö, вайiсны. дватсаҕ штук, есiјö, пјаҕ копејек.

Ст. Мік. Ме ог курiтчыв. Весшөрö феңга ог вiҕ... Талун-iнö нмлун-куҕа тенгыд öтi-мöдтö почö. (Курiтчöны).

Петр Иван. (бара очсалö). Те, Стөпан Микајлövич, есiјö, уҕ-лывлытöг коркö овлiн ен?..

Ст. Мік. (серöктö). Ме ег. Те-нö овлiн?..

Петр Иван. Ме коркö, есiјö, гожöмын заводiтлі да, есiјö, ег вермы. Тöдан-кö, сiҕi-i, есiјö, лiчкö онмыд, сiҕi-i лiчкö. Мыјкö вöлі менö сыыс бөрвылас севга, есiјö, геравлас Ірина Јогоров-

наӱ. da-öd, есіӱ кочкавтӱчыс Һеравлас. Вітаӱ-öd щӱц Һералӱ.
Кутас менӱ, есіӱ, етаӱ даҗ Һералӱ: кітӱ аслас міча, есіӱ, гы-
лыд Һерамнас (кітӱ-Һералӱ).

Ү. Ст. Мік. Кушӱма сегда те вузаслан?

Петр Иван. Ен-нын сорӱит, Степан Мікаҗлӱвіч. Вӱлі куҗм
прікадщік, лавка җажҗас, есіӱ, чегӱны, сымда вӱлі, есіӱ, тӱ-
вар. da, есіӱ, сіҗміс унҗыкыс, есіӱ, гӱкӱча мачыд. донтӱм-
донӱн лоі сетаҗны сегда... Оз нӱбавны тани јӱзыд. ӱни ӱти
прікадщік-нын коли даҗ сіӱ, есіӱ. Ірина Јогоровна, есіӱ, ӱтисӱ
щӱктӱ ыстыны. Лоӱ ферт сылыс кывзыны, есіӱ, ыстыны.

Ст. Мік. Лӱгыдҗык ескӱ лоі ставсӱ-кӱ ыстин да ачыд бост-
гин лавка бердад.

Петр Иван. Ме?. Мыҗ-нӱ те, есіӱ, Степан Мікаҗлӱвіч. Ачым-
ӱд-ог-җӱ лавкаын кут, есіӱ, вузасны. Јӱзыс, есіӱ, Һераласны.
Менам бат карын, есіӱ, вузаслӱма да дас, есіӱ, прікадщік віҗ-
лӱма. Кымын уна, есіӱ, прікадщік, сымын-ӱд озыр, есіӱ, вуза-
гыгыд. Сымын-ӱд, міҗа, озыр, есіӱ... Ме ачым зев нӱбыд, есі-
ӱ, гӱлӱма. Локтасны лавкаад да уҗӱн-кӱ кутасны корны, ме-
нам пыр-і сетаҗс. Прікадщікыд оз, есіӱ, оз сет, оз лыт.

Ст. Мік. Сіӱ, тыдалӱ, тенад суҗ мортыс. Со, куҗим віҗ-
нын бостис јӱзыс. Карта-вылас мӱскыс кутис сӱдны-і. Оз-ӱ те-
над ӱм-вылӱ бостав ставсӱ?

Петр Иван. Оз, мыҗ-нӱ те, оз, есіӱ, оз. Сіӱ, есіӱ, ас на-
жетка-вылас бостӱ. Ме-ӱд ог җік еҗа налы, есіӱ, мынты. Оз,
зонмӱ, есіӱ, оз... Те-нӱ ачыд, есіӱ, кыҗі олан, Степан Мікаҗ-
лӱвіч?..

Ст. Мік. Ме јӱз-Һерті олаҗык, нинӱм шуны. Јен отсалӱ.

Петр Иван. Ме, есіӱ... Менам прікадщікҗас, есіӱ, шуӱны-җӱ
нинӱм-пӱ торҗа, есіӱ, јӱз-Һерті-пӱ, есіӱ, вузасӱм-пӱ мунӱ воҗӱ,
Һенҗатор шедыштӱ, јен-пӱ отсалӱ.

Ст. Мік. ӱни воӱма татчӱ, міҗан гіктӱ Сысӱҗ-Педӱр, сал-
дат. Лӱкыс відӱ менӱ—ылӱдлан-пӱ јӱзӱс. Щӱктӱ дугдыны ме-
ордыс нӱбасӱмыс... Кыҗі-нӱ ме ылӱдла?.. Уҗӱн тӱвар сетаҗла,
лӱбӱ уҗавны щӱкта: мыҗ-нӱ сіӱ—ылӱг, омӱлтор, Петр Ива-
нӱвіч?..

Петр Иван. Кушӱм-нӱ омӱл, есіӱ, сіӱ. Сыыс, есіӱ, бурыс
оз-нын тӱр. Ме со уҗӱннад, есіӱ, ог-кӱ лыт сетаҗны, ог-нын
нинӱм-вылӱ, есіӱ, сет. Пола, міҗа јешӱӱ оз мынтыны-даҗ.

Ст. Мік. Кужны-ӱд, кужны колӱ вузасныд. Колӱ тӱдны,
кӱні кушӱм-ногӱн вузасны.

Петр Иван. Те, есіӱ, Степан Мікаҗлӱвіч, суҗ, есіӱ, пуҗман
быдтор. (Терыба). Менам-ӱд ескӱ, есіӱ, суӱлуныд ічӱткіатӱ ем-

жө-да. Төдан, Степан Мікајлөвіч, есіјө, ме өтітор-жылыс, есіјө, унаыс думажтлывла. Іріна Јогоровналы, есіјө, вігтавлі сы-жылыс да мыжкө есіјө, ошкіс менө: кыңи-пө те пуғмін, шуө. Вежөра морт-пө, те, Петр Іванөвіч...

Ст. Мік. Мыј-нө сещөмыс?..

Петр Іван. Міга, ескө, міжанлы, есіјө, ставнымлы: теныд-і, есіјө, урафнікјаслы тіјан өіктыс дај міјан өіктыс, кыкнан ба-тушколы-і, есіјө, өтувтчыны, но... есіјө, сојуз возгыны. Ок, ескө, лөгыд лоі міјанлы ставнымлы. Секи ескө кутам төдны кушөм, есіјө, вьл закон петө, коді чужө, коді, есіјө, веньчајтчө, есіјө... быдтор. (Четчө) Коді кутас, есіјө, вельмыны, міјанөс, есіјө, омөлтны, мі, есіјө, етаңи ламөдам сіјөс, кок-улө, есіјө, ламөдам: те, міга, міјаныс, міга, есіјө, нащальствоыс, міга, вьлөжык көсјан, есіјө, пукөлыны. Ок, міга, те сещөм-тащөм, есіјө, міга. Сегга, есіјө төданкө, коді мыјда кутас, есіјө, барыш бозтны, јукны ставнымлы өтмындаөн. Сөмын урафнікјасөс огө бозтөј барыш јукөмас... Лөгыд-өд?.. (гералө вөсны гөлөсөн, німкофа)

Ст. Мік. (нуммуно). Мі сіңи-нын өтув олам-да! Огө піңа-гөј, огө когагөј.

Петр Іванөвіч. Öтувсө ескө өтув да абу-на ме-ногөн. Мі егө-на, есіјө, некор јуклөј ас-костса барыш. Сіјө-өд мед лө-гыдыс.

Ст. Мік. (најана). Сіјө?.. (Гералө). Лөгыдтор і вігталін!..

Петр Іванөвіч (лөгагө). Мыј-нө гералан, ме-тај-нө тенө ог геравлы, пыр ошка. Те герамыв лептін, есіјө. Та-жылыс ме батушкојаскөд да урафнікјаскөд сорніта-на. Најө, ме чајта, ме-ногөн щөщ, есіјө, шуасны.

Ст. Мік. Аттө те, Петр Іванөвіч. Лөгыдтор-пө-өд!.. (Ге-ралө).

(Пырө Зога).

Зога. Со фактыд. Мыј-нө сещөм гажа, бат?..

Ст. Мік. (скөрыс). Те-нө ігналін-нын лавкасө?..

Зога. Факт, і налі. Нем-өд ог пукав сені.

Петр Іванөвіч. Кыңи, есіјө, кыңи?.. Со кушөм лөгыд, есіјө, кывјас те шуалан. Котөртла Віғала.

(Петр Іванөвіч өдіө петө).

Ст. Мік. Тащөм воң игналін?..

Зога. Факт, кушөмкө воң.

Ст. Мік. Морт-ногөн, колокө, горніт. Ен зевышмы. (Зога шуғпалө). Ен зев дур сені, німлун-куға ен дөзмөд. дурдан он шуғлалөмыд! Омөљјассө чуксалан?!

Зоза. Ме ог төд кушом те, батө. Ҷик факт-код. Пыр сө-
мын відан менө.

Ст. Мик. Еща відан ті воксө. Батлөн да кыв оз төр.

(Пырө Петр Иванөвич, Вітаөс кыскө киддыс).

Віта (Пыріг-моз. Нимкофа). Өви фетіналы жона і пельдінас.
сеті.

Петр Иванөвич Лант, лант... Со томжык шафаыд локтіс.
(Віта поліг-тыржі кі сетө). Зев полыс, некытчө огө нульвлөж-да.
Гортын, егкө, зев, збој, есіјө, Ірина Јогоровнаој шуө—збој-пө.

Зоза. Факт, ічөт дырјыд быдөн полыгөс.

Петр Иванөвич. Кызі, кызі?.. Віта, кылан кушом, есіјө, мі-
ча кывјас томжык шафеңкаыд шуалө. Велөдчы.

Ст. Мик. (лөөдәләпө пызан-вылыс міча-торјас). Тәјө те, Зоза, та-
шөм лөсыдтөмасө пукталін?.. Некоп ен вөрчөд. Абу теныд
пукталөма.

Зоза. Көні, Віта, велөдчан? (Віта нінөм оз шу).

Петр Иванөвич. Горһит, Віта. (Зозалы). Арнас көсја карө
сетны. Вежөра, јенсыкөд фетінаыс (теҕыба). Но-кө, Віта, есіјө,
томжык шафаыдлы вістав.

Віта. „Вечер был“-тө?..

Петр Иванөвич. Есіјө, „по небу“.

Зоза. Кывзыштам.

Петр Иванөвич. Но, есіјө, ен пов, есіјө збојжыка.

Зоза. Факт, повны оз ков.

Віта (өінјас вывлаң лептө, вөснөфік гөлөсөн)

По небу-тө полуночі анґел летел

І тikuју песњу он пјел.

І месас, і звезда, і туча толпа

Внималі... звезда... тој..

(Лантө. Батыс-вылө нора вічөдлө).

Петр Иванөвич. Ајда те. Но воғө, есіјө.

Зоза (серөктө). Факт, ајда!

Петр Иванөвич. По небу-тө полуночі, есіјө, анґел летел.

Віта (збојмыштө). По небу-тө полуночі анґел летел

І тikuју песњу он пјел..

Ст. Мик. (перјө җепыс часі: носдөвей чышјан-пјө гартыштөма. Ві-
чөдлө. Торкө Вітаөс): Мун ветлы, Зоза, урафнөк гозјаөс кор өбө-
дајтны. Локтігад саломщөк-ордө пырав да щөщ кор. Нина мед
ветлас батүшко-ордө. Воөма-кө өбөфна-вывыс, мед пырыс-
пыр локтас. Шу, пызанјас корөма-һин.

Зоча. Ме öнтај, асывнас ветлі-нын урафник-ордад дај ба-
тушко-ордад. Урафныкыд вöлі бабасö нöјтö-пожналö да ме ег
і лыотлы пыравны. Батушкоыд öнöз важөн лольбобö-код да
жожöдыс факт-моз кыскасö сöткіг-тырјі.

Ст. Мік (дöзмöмөн). Теныд сетчöз ічöт мог. Ветлыты-кө кор,
локтасны алі оз, агныс тöдöны. (Лэка). Öдјөнжык! Ен дöзмöд
менö нымлун-куча!..

(Зоча петö. Віта відлалö пызан-вылыс „чачöјас“).

Петр Іванöвiч. Відлав, відлав, Віта. Есіјö ворсышт.

Ст. Мік. (гора). Ен вöрöд, жугöдан. (Віта чур-чер мунö).

Петр Іванöвiч (уөкöдчö Віта-дiнö). Ен пов, Віта, ен пов. Са-
даыд öд бур. Час ме, есіјö, аслыд нöбала да секі јона ворсан
есіјö, пöттöзүд.

Ст. Мік. (пукöд). Ен лепты, колöкө, Петыр Іванöвiч. Мө-
дыс матö воан.

Віта (һаргö). Тата, мунам гортö.

Ст. Мік. Ме со öтчыд чельафлы мелі кыв ег шулы да сі-
јö нiнöм оз кывзыны. Тенад ог тсд-нын мыј лоö!..

Петр Іванöвiч (һебыда). Һеунатö, есіјö лептыштныд лоö.
Тажö-öд-і мiјанöс, Ірина Јогорјовнакöд гажöдö.

Віта. Мунам гортö. Тани нiнöм керныс.

Ст. Мік. Тојiнпом оумöдав, нiнöм-кө.

Віта (һаргö). Он-на-кө мун, ме ывлаö петала.

Петр Іванöвiч. Олас. Зев, есіјö, пустöјöг чельафыс, тани да
дојдасны.

Віта. Петала.

Петр Іванöвiч. Лок iнö, есіјö, петыштлам.

Віта. Ме öтнам.

(Віта котöрөн петö).

Ст. Мік. Лепты, лепты. Сöмын мöдыс ен норас—со-пö
менам һекытчö тужтöм чельаф. Батыс-пö оз кывзыны.

Петр Іванöвiч. Гөгöрвоны кутас да кывзас.

Ст. Мік. Ічöтысаһ-кө кывзöмыд абу, быдмöм-бöрад еща-
нын. Ічöтысаһ-жö бур-вылад чельафтö велöдныд-а. Шулöмаöс
важ јöз: лабіч вомлöс-кө-пö он велöд, кузмöссö еща-нын вел-
лöдан.

Петр Іванöвiч. Мыј те, Степан Мікајлöвiч, менам Віта-вы-
лас, есіјö воан?. Менам сіјö оз ло, есіјö, кущöмкө... Öні со
мiјанöс Ірина Јогорјовнакöд кущöма рафејтö, быдмöм-бöрас,
есіјö, јенжажјö-нын лептас. Ме тенад, есіјö, велöдтöг да вiг-
тавтöг сы-јылыс јона-нын думајтлывлі.

Ст. Мик. Ме вескыда шуа, те-моз ог думажтөмөн: пгыд некущом морт оз ло. Ме-кө ескө те местаын, бозта да сещома нөрjön кула, мед мөдыо оз вензы.

Петр Иванөвич (бурасөм шыөн). Таж-өд оз вензы, Степан Микайлөвич, сөмын, есijö, неуна кратайтчыштө, ичөт-на-да.

Ст. Мик. Ферт-нын ичөт, дас арөса жаран. Jözlөн-кө дас арөса челафыд—гырыштуjө-нын ужалөны.

Петр Иванөвич (лөгагыштөмөн). Сijö, есijö, jözlөн, абу менам. Jöзыд оз кужны быдтыгыныс, есijö, најт-пийн быдтөны-даj есijö, ичөтызагыс, есijö, жугөдөны сөкыд уж-вылын. Ми Iрина Jогоровнакөд Вiтаос, есijö, квайт арөсөз, есijö, жожө егө лөзлөj, даj өни-на со, есijö, виçам пыр гиннымос-моз,—кор ачым, кор Iрина Jогоровна. Мед прамеj морт Вiтаным лоас, пөрысө-немө, есijö, мижанос вердны кутас.

Ст. Мик. Мысган чуманыз мед оз кут панөдны.

Петр Иванөвич (ышповзө). Асгыд челафтө он зев рафеjт, есijö кыг-нын, есijö, jöзлыг.

(Пырө Паңтилимон, полиг-тырjи дөбс-дорө сувтө).

Паңтилимон (полиг-тырjи; рама). Оланныд-выланныд!

Ст. Мик. Мыj татчөз вескыда зурзөдн?.. Он төд, тiжан-кофыслы татчө оз поç пырны. Кокыд кущом најт.

Петр Иванөвич (китөд-сөралө). Ферт сiç.

Паңтилимон (кiас шапка нокө, кок-вылас вежлаөд). Мөдар керкаад некод абу-да ме-таj jöзыд татчө пырi-а.

Ст. Мик. „Мөдар-керка“!.. Кукыа—шу.

Паңтилимон. Мыj сещома пуçин, Степан-фад... Степан Микайлөвич.

Ст. Мик. Кущом ме теныд фад?.. фадөн шуыө петөма. Төдан кодкөд сорнитан!..

Паңтилимон. Ме торja нинөм. Ег төд—татчө оз поç пырны. Бөр-инө, пета. Нинөмыс лөгагин.

Петр Иванөвич (сөралө). Çикөз, есijö, сз ков пыравны.

Ст. Мик. (аслыс). Ок, менам вунi-нын, талун-өд нимлун менам. Люкавны оз поç. (Паңтилимонлы бура). Ме ег лөгаз. Астө-таj велөда бур-jөз-динас кутны. (Наjana). Тiжанос-кө, өтчыд да мөдыг он видышт, çикөз вельманныд, онө кутө төдны, весиг паныд вескаланныд-да. Лок пуксы да вiстав кущом мотөн локтин.

Паңтилимон. Сулышта-нын.

Ст. Мик. Менам нимлунө кодi локтас, сijö i гөет. Гөетөс, ме ог сулөдлы, пыр пукөда. Лок татчө небыд сiван-вылас пуксы.

Паңтылімон (поліг-тырї мунö пызанлаң).

Ст. Мік да нақднжык пукгы, ен жугд. Менам фиван ті-жан-моз абу кер-кыза суставјаса. (Пановтö. Терыба). Ен, ен пук-оы. Те-дд јерөтнїк. Шеватö јешцö леқан баркат-вылас. Віс-тав öдјөнжык кущдм-могөн локтін дај мун.

Петр Іванөвіч (шај-пај мунö). Јерөтнїк!.. (Перналас чөвтö). Гос-пофö вің шеваыс, вің шеваыс. (Гусдн Стөпан Мік.). Стөпан Мі-кајлөвіч, мыјла-нө, есіјö, леқін, шыкөдас?.. Он-тај-нө те пов.

Ст. Мік. (гусдн Петр Іванөвічлы). Оз лыгт. Сöмын-дд тащдм-јасыдкөд колö лыкыс сорнїтны.

Петр Іванөвіч. Лыкыс-кө, есіјö, шыасан? (Лыкыс Паңтылі-монлы. Гора). Мыј теныд татыс колö?.. Он-ө менö корс, есіјö, шыкөдны?.. Ок тел.. (Збоја матысмө Паңтылімон-дінö).

Паңтылімон (дöзмө). Мыј те ме-вылö воан?..

Петр Іванөвіч (повзө). Ме, есіјö, нїнөм торја... Ме... есіјö, Стөпан Мікајлөвіч велөддм-герті, есіјö...

Ст. Мік. (Паңтылімонлы). Тенö оз јуавны мїжанөз. Мыј ме-нам керкаын вöчсö, ме ачым тöда, теныд ічөт мог. Верман мунны.

Паңтылімон. Ме ескö феңгаыдла локті-да!

Ст. Мік. Феңгала?.. Кущдм феңгала? Ас-вывгыд-на піју-көј, воö-да. Ме сөта?

Паңтылімон. Ме-вылыс?.. Кызї-нө сізсö?.. Таво мыјда ку-јас-ї, сöла-ї вајлї-да, ез-өмөј-на вешјы ужјөзөј.

Ст. Мік. Регыд-тај көсјан!.. Батыдлөн-на ез мынлы уж-јöзыс.

Паңтылімон. Аттö, ме-тај-нө öнї көсја вöлі пыттор бог-тыштны тенгыд, вөлөмкө важ ужјөзөј мынтытөм.

Ст. Мік. Уждн бара сөтам. Сöмын кујастö воқд-кежлө ме-ным вајав.

Паңтылімон. Тақтö менам ужјөзөј оз-ї мынлы. Чїнөм-пыф-ді пыр сөдö.

Ст. Мік. Вочасдн мынө. Ачыд-кө он вермы мынтыны... Со-тај-нө те батыдлыс мынтан. Лыбö віқтор сөтыштан. Меным öткоф.

Паңтылімон. Феңгаыс меным öнї колö вöлі-а, вотыс не-доїмка колö мынтыны.

Ст. Мік. Ыщкыны-кө гожөмнас волан, пофö сөтны.

Паңтылімон. Вај уждыв, ог-кө öнї мынты недоїмкасö, гаш-кө воронс нуасны.

Ст. Мік. Відчөлы-їнө, петала.

(Степан Мікајлөвіч петө).

Петр Иванөвич (аслыс). Јенмө, виң, есијө, шевагыс... Бласлө крiстос, мыј лоан — лоө. Колө төдны (Паңтiлимонлы полиг-тырји) Те ме-вылө, есијө, мича зонмөј, есијө, ен лөгас, горөди-да. Ме өд сөмын, есијө, повөдны көсји... Те-нө, есијө, јерөтнык—енлы, енлы, абу есијө јерөтнык... есијө... төдыг, төдыг. Вај гадајтышт меным, озырма ог коркө ме. Танө картi ем-i быдтор, пыр сөрын вөфiта. Гадајт вај, ме, есијө, ег-на сојлы-нi, јулы-нi талун,—зiк, есијө, шыг.

Паңтiлимон (нум мунө). Почө гадајтны. (Мунөны пызан-дорө. Паңтiлимон разөдалө пызан вылө картi). Озыр те лоан. Кујим лавка возтан. Кушөмкө јон, озыр мортөс пищөгад сујан. Став јөзыс кутасны теныд кок-улөңыд копрагны. Пыд кык лоө. Кујим ныв. Мед ыжид пинд тенад теыг-нын озыр лоө, јона велөдчөм. Тенө пөрыгла-дорыд кiпыдөсас-моз кутас новлөдлыны.

Петр Иванөвич (нимкофысла кывјассө оз вермы шуавны). О-о!.. Есијө!.. Быдөн копрагны муөң, есијө, муөң кутасны!.. дырө-нө өз ло сещөм, есијө, сещөмыс?.. (Чукөртө картi). Вај, вај өдјө картiјассө!.. (Сујө зөптө картi). Мед озыр мортсө, есијө, пищөгө суја!..

(Пырө Степан Мікајлөвіч).

Петр Иванөвич (оз адзы Степан Мікајлөвічөс). Тајө картiыд Степан Мікајлөвіч-јылыг вiсталө, сiјөс, есијө, ме вена! Мича зон кујастө, ставсө меным вај те. Ме донөнжык сета. Степан Мікајлөвічыд-өд, есијө, мудар, јона мудар, ылөдлө јона јөзсө, быд нөбөм торлыг донсө жын-выјөныс чiркө. Збылыс, есијө, вајав воңө меным кујастө.

(Степ. Мiк. зев локыг виңөдө Петр Иванөвич-вылө).

Петр Иванөвич (адзө Степан Мікајлөвічөс, повөд). Ме... ме... есијө. Со-өд јерөтныкыд мыј шуас, есијө.

Ст. Мiк. На бост, Паңтiлимон, өтi дөлкөвөј. Та-вылө өтi виң пуктыштан-дај.

Паңтiлимон. Зон виң?..

Ст. Мiк. Мунны кад теныд ме-ордыс.

Паңтiлимон. Зон виң-өд оз-жө?..

Ст. Мiк. Вај либө бөр феңгасө!..

Паңтiлимон. Пасибө-инө өнi-кежлө.

(Паңтiлимон петө).

Петр Івановіч. Ме, есіјө, Степан Мікајлөвіч, есіјө, ылөдлі, тајө јеретніксө. Міга, віөдла, кущөма, есіјө, радејтө тенө.

Ст. Мік. (најана). Сің, сің!...

Петр Івановіч. Збылыс-өд, есіјө, ме ылөдлі, Степан Мікајлөвіч. (Повзөмөн). Ој, есіјө, ој, есіјө!.. Гашкө менө јерөтнікыд, есіјө, щыкөдіс-да. Сіјөн менам тащөм, есіјө, кывјассө шу-авсіс?.. Степан Мікајлөвіч?..

Ст. Мік. Сің-тај, міга, сің!..

(Кылө.—Пырө Анпіса).

Анпіса (сажаан-на горөдт). Степан!.. (Пырө). Мыј-нө тајө?... Міјан керкаын јеретнік!.. (Гора) Нимлун-кущаыд локтөма щыкөдны тенө. (Шыбытчө фиван-вылө) Шевасө сетіс!.. Степан!..

Петр Івановіч. Ој, көні менам Вітаөј?.. Щыкөдас јешщө јеретнікыд, есіјө, мічлунсө сылыс адзас-да... (Котөрөн петө).

Ст. Мік. (Анпіслы). Бара сафыд бырі... (Гора) Нїна, корө, вај пызантө, кад өјны... Анпіса-төткатө бара лыјісны.

ЗАНАВЕС.

Мөд ворсөм?

Гажа лудвыв. Гөгöрыс пујас. Жекпомјас лабичјас-пыдди. Том јöэлöн га-
жöдчан-ин... Шоныд гожжа лун.

Паңтїлімон (öтнас. Узö луд-вылын гож-сајын. Стсена пыдöсын
векыд-вывсаң мунö даадö, адзö Паңтїлімонöс, полиг-тырјї візöдöмөн мунö,
шуалö, «Јенмö, шеваыг, ві!» Сајалö шујга-вылö. Паңтїлімон сафмö. Нуж-
магö, өінсö тїлö). Јона і узышти.. Шондїыс-тај рытја вылын-нїн
дыр узсöма... Кущöм жар талун. Турун пуктан лунјас, выј
војталан лунјас воїсны. (Очсöдö). Јешщö-на онмöј абу веккалö-
ма... Мыјкö-тај нö вöтасї да вунї-нїн.. Мыј-нö-нїн?.. Пöлынö,
Нїнаöс адзылі.. Мыјла бара мейг сещöма полö? Быдссн шаж-
пај мунö, паныдагас-да. Горнїтны кутан—кыв веіг оз шу,
котöрөн-сорөн пышјас... Ок, ескö, оз-кö кут повны мейг, ку-
щöм дольд лö!.. (Кост). Зїк öтнамөн ола, некодкöд сöлöмсаң
горнїтны. Гажтöм, шуштöм сöлöм-вылын.. дыр-ö-нїн арыс оз
во, вöравны мунан да, гажажык-інö лö.

(Пырö Нїна шујгавывсаң, адзö Паңтїлімонöс, повзö. Паңтїлімон
адзö Нїнаöс, öдјс сувтö, мунö Нїналаң, Нїна бергöдчö, кöсјö бөр
мунны).

Паңтїлімон. Мунан-нїн. Нїна?.. Мыјла-нö пыр мейг пыш-
јалан?.. Мыјыг полан?.. Он-öмöј-нö адзы, ме тенö пыр корза.
(Нїна повзöмөн візöдö, сесга мунö).

Паңтїлімон (öтнас). Бара пышјїс... Мыј-вöсна оз сорнїт
мекöд. (Черöбтö). Јеретнїкөн шуöны-да?.. (Ышловзö). Ачым мыжа.
Мыјла ег зїллы јеретнїк-нїмсö вештыны ас-вылыг. Меным
нїмкоф, сїз шуöны-да, полöны-да... Бат-мам јеретнїкјас вöлö-
магö да ферт ме јеретнїк. Наяö менö велöдїсны шыкöдчыны.
Батö-пö вöлі бöра-воза ветлас вöрö да зонь нöбовтас вајас
пöткајастö. Мамöј-пö кагајас вомзавлöма, нывбабајаслы шева
сөтавлöма. Ез-кö-пö вöвны шыкöдчыгјас, мыјла сїзі ужавліс-
ны?.. (Кїбн шеныштö). Ок-ма!.. (Мунö веккывылö).

(Пырöны Грїш Ваңкöд).

Грїш. Талун, кык-пöлöс праңнїк-куза, јона-ї дурыштам.
Важөн-нїн егö дурлöј. дурыштам-öд?..

Ваң (кыз гөлбса, сорнїтö шоча, аыша-моз. дурк). дурыштам. Ку-
щöм кык-пöлöс праңнїк?..

Гріш. Он-і төд!.. Вежалун да Петыр-Павел.

Вањ. Кы!.. Кык-вевса-тај і ем.

Гріш. Нывјастө поџо дөзмөдыштны.

Вањ (шпыньмуно). Поџо бара... (Кылө нывјаслөн ғылом да ворсөм)

Гріш. Кылан?.. Серамныс шондібан, ғылыда петө. Вај, Вањ, повџодам. Најө татчө локтөны.

Вањ. Кызі?.. Вај.

Гріш. Мунам таті кыщовтам, сегга гујас-пөвсті кымынөн кысгам да бурещ на-вылө. Сегга кызі ме лок горшөн горөда!.. Те кыз гөлөснад лөдсалан сетчө. Лок! (Котөрөн-сорөн мөдөдчө).

Вањ (сулалө). Мунам, колөкө.

Гріш. Терыбжыка.

Вањ (мөдөдчө). Локта-тај.

Гріш. Но лок-нын өдјөнжык. Кущөм те нөжмыд!..

Вањ. Колөкө өдјөжык, поџас. (дурка көтөртө. Саялөны шујга-вылө).

(Нөдыр-мыгті саян кылө Грішлөн да Вањлөн повџөдөм шы. Горөдөны да котөрөн петөны шујгавывсаң. Љена, Зоја, Парук, Ола, Марја. Бөроаңыс Гріш да Вањ сералиг-тырји).

Љена. Кущөма повчи! Ме чажті јеретныкыд-нын повџөдчө.

Марја. Јона-жө кодкө сојөс чепөлтис...

Парук. Кывлінныд, нывјас, мыј шуіс чурка-Нінаыд?.. Бог-төј-пө, нывјас, менө щөщ гажөдчыныд.

Марја. Мед ас-коџ чуркајассө коргас да гажөдчас. Міјан-костын пөлыс сылы абу. Степан Мікајлөвіч-ордын өлө дај јаралө. Со-пө ме код-ордын ола, ті-пө мыј! Јөз ембурнад нинөм лептыгны.

Љена. Коркө мыјкө шуліс?..

Марја. Шуөм-өмөј колө, адқан сіз. Ме-пө і ем!

Вањ (пукөма-нын). Те, Парук, мед шуін: „чурка-пө абу морт а пес—чурка. Пес чуркакөд-кө-пө кутан ворсны—дојман. дојман да бөрдқан. Бурөдныс сегга некодлы. (Серам. Ставныс пукөалды).

(Шујга-вывсаң локтөны Мікулај, Зога, Васө. Мікулај гудөкасө).

Васө. Гріш пыр нывјасөс вічө.

Зога. Факт.

Гріш. Нывјас-дінын гажажык.

Мікулај. Вањыс-өд щөщ на-бердын бергалө.

Вањ. Ме ірішлөн бөж!.. (Серам Пукөалды ставныс параөн-параөн: Мікулај Зојакөд, Вањ Парукикөд, Зога Оџакөд, Вас Љенакөд, Марја Грішабс сыркіалө).

Марја. Сыркі!..

Гріш. Јешщѣ і сыркіасны лыгтан! (Вѣтѣдѣ Марјаѣс. Сајавлѣны сегда пыр бѣр локтѣны. Гріш Марјаѣс кутѣма).

Машук (пукоѣ мукѣдыѣ торјѣн). Пукгам татчѣ.

Гріш. Мунам чукѣрас.

Машук Огѣј. Пукгыштлы татчѣ. Мыкѣ вѣгтала.

Грішук (пукоѣ). Мыж?..

Машук. Нѣнѣм.

Гріш. дыш меным пукавныс.

Машук. Збыл?..

Гріш. Збыл, ферт. Мыр-моз пукав те-бердын.

Ваѣ (гора серѣктѣ).

Лѣна. Наѣдѣнжык, паскыд вом!

Машук. Јнад он ѣшжыв, пыр жѣѣан. Вај горѣтыштам. Аскѣ ме мѣда Степан Мікајлѣвѣчлы ыщкыны.

Гріш. Ме мѣда-жѣ.

Машук. Сѣзтѣ-тај зев гажа лоѣ сенѣ. Унаѣн мунѣны.

Парук (Ваѣлы). Сѣз-кѣ мун аслад Агѣнѣ-дѣнад.

Ваѣ. Сѣјѣ вѣгѣ-да.

Парук. Тѣдан мыјла сѣјѣ вѣгѣмѣма. Јерѣтѣнѣк Паѣтѣлѣмѣнѣкѣд паныдагѣлѣма да сѣјѣ шевасѣ гетѣма. Сегда со і вѣгѣмѣс. Јона-пѣ шевасѣ топѣдѣма. Агѣнѣлѣн мамыс ѣнѣ мунѣма верст комын-сајѣ-кымын щыкѣдѣмыѣ бурдѣдыѣгѣс корѣны.

Ваѣ. Мед паныд оз лѣгѣдчы. Кодѣ щѣктѣ сѣјѣс. Јерѣтѣнѣкыд-ѣд ферт щыкѣдѣтѣг оз ов.

Парук. Ме бара паныдтѣ јерѣтѣнѣкыдлы ег-на лѣгѣдчы. Ада-да ылытѣ зев кыщовта молѣтваѣн да пернапасасѣг-тырјѣ.

Гріша (дурѣ. Кѣсѣ ѣкавны Машукѣс. Машук бурѣе кучкѣ).

Зоја (тојыштѣ Мікулајѣс). Ен дур!..

Мікулај. Нѣжјѣ, гудѣксѣ жугѣдан.

Парук Јона-жѣ талун жар.

Ваѣ. Зѣк теѣад ѣлѣм-коѣ.

Парук. Горшѣј коѣмыны кутѣс.

Ваѣ. Тескаѣн. (Тажѣ ѣорѣнѣјас-костын Гріш Машуклыѣ пѣртчѣ чыш-јансѣ да ачыс чышјанасѣ, Машукѣс картузѣдѣ. Сералѣны дурѣны: Гріш Машукѣс кутыштлас, Машук кучкалѣг-тырјѣ мѣнтѣдчѣ).

Ѧѣа (Зѣсалы). Мун, мѣмѣт!..

Зѣса (лѣгасѣмѣн). Факт!..

Ѧѣа. Чушѣ.

Зѣса. Раѣѣјта ме тенѣ, Ѧѣа. Сеѣѣм јона, вескыд факт Ен пов, ѣвмѣсыд менам бур.. Ѧнѣ-ѣд абу-нѣн мѣмѣт?..

Ѧѣа. Таѣтѣ абу ферт.

Машук. Кушом те вильш, Гріша.

Гріш. Том-дыржі дуром гажыс-і ем (бара кутыштылө).

Машук (кучкө Грішалы). Со теныд, паназырлы.

Гріш. Паназырлы...

Машук. Мыј нө Һерган?..

Гріш. Мыј шуан.

Машук Јөйтө-тај абу ковлөма гөрны-көзны. Сің петалөма.

Гріш Мыј шуан?..

Машук Ала-ла.

Гріш. Малала...

(Пырө Сысөј-Педөр; сөрочкіа, гач кок лезалөма, бедфа, пінжакыс да картузыс сој-вылас, тувтчалө шапа).

Васө Педөр-фад щөщ локтө мјан-дінө.

Сыс. Пед. Кок вегкөдліг-моз петі гортыө. Јона-і жар талун. Һильзыны зікөз куті. Оланнды-выланнды!

Мікулај. Јешщө-кө-өд дас веггөн пастасан.

Сыс. Пед. Пінжакөс ескө пөртчі-һин.

Ваһ. Ставсө вывгыд пөртчы дај оз ло пөг...

(Гералөны. Сыс. Пед. буқышөн віқөдө Ваһ-вылө).

Гріш (мунө Сысеј-Педөр-дінө). Олан-вылан, Сысөј-Педөр, важөн-һин егө адзыглөј.

Сыс. Пед. (оз кіаг). Кодлы Сысөј-Педөр, а ті-воклы Педөр Сысојевіч-на!.. Мыј-нө чышјанасөмыд?..

Гріша (јурсө відлө). Ок!.. (Пөртчө чышјан, сетө Машуклы, картузалө Сысөј Педөрлыс картузсө. Ставныс гералөны). Зонјас, ме төнзі кбсјыслі Сысөј Педөрлы кадрель јөктыны. Сувт, Сысөј Педөр!

Сыс. Пед. Вешјы сетыс, ме ог.

Гріш. Он.

Сыс. Пед. Ог.

Гріш. Он?..

Сыс. Пед. Ог, міса, мун јөкты колөкө. Ме пөрыс-һин.

Зоса. Кушом пөрыс. Гөтырыд абу-на-да.

Гріш. Сувт зілжыка Сысөј... Педөр Сысөјевіч.

Сыс. Пед. Ме сулала-һин. (Герам).

Гріш. Јөктыныс, міса, сувт.

Сыс. Пед. Ог ме јөкты.

Гріш. Он-кө-і олас! Мун мјан-діныс. (Бостө Парукөс). Ваһ, бост Машукөс да сувт. (Педөр вешјө бөкө).

Ваһ. Мун вешјы!.. Сің-һин пөг, јөктан-кө зік пөдан.

Гріш. Һөкод оз јөкты?..

Зоза. Факт, оз, Ола, огö-öd?.. Бөрси рытнас, Гріша, жар сажкыштөм-бөрас. Öнi вывти-нын жар.

Гріша. Колөкө бөрсi.

Сыс. Пед. Ен вермы жөктыштнды?..

Гріш. Бөрсi, öнi жар.

Машук. Вај вігтав, Сысөј Педөр, кыңи тујад ветлін-мунін, жөзөс адзылін, агтө петкөдлін?..

Гріш. Меным вігтавліс-нын.

Сыс. Пед. Кывзыг-кө лоө, мыј ог вігтав.

Вањ. Кывзыг-сајө оз сувт.

Гріш (пукөд). Лок татчө пукгы да вігтав.

Сыс. Пед. (матыштчө чукөрлань). Пукгыныд ескө ог пукгы,— паскөмөј һајтөсгас.

Вањ. Абу һајт татi.

Сыс. Пед. Ме ег ачым мун, менө нуісны. Сөкја щакыд, жеребеј кыскi да салдатө мунны вегкалі. Мунны зев шог, пола: „кыңи, миға, жөз муын кутан овны?“ Велалi да һинөм. Муннөмғањ дасөд во регыд тырө. Секи тi ставныд-на мам воғаньд пукаланьныд вөлі.

Гріш. Ен вігтав. Тенад мунігөн ме ыцка-нын вөлі, баф-бөрга вөтлыга.

Васө. Ме јур кыскала.

Вањ. Ставным-нын секитө мыјкө да мыјкө вөлівөчам. Гаш-кө өтнас Зоза мам-воғас вөлі пукалө. (Герам).

Зоза (лөгаөб). Факт!..

Сыс. Пед. Салдатыг петi. Гортө локтөм-пыфди пыри көрт-туј стантсiјаө писаравны. Віт во писаралi, сегга дөзми да татчө, гортө локтi. Тани дөзма овны, бара муна тујө. Бөжөј-өд менам жењыд, бөрдыг абу,—муна кытчө колө.

Вањ. Те-нө јешщө писар чина?..

Сыс. Пед. (гераліг-моз). Тi-өд менө һинөмө пуктанныд-а. Сенi ме вөлі Педөр Сысөјевич-на. (Гералө. Ставныс герөктөны. Сысөј-Педөр кыскө портөгар, бөстө папірос). Куритчөј!.. (Зонјас бөсталөны) Нывјас бөстө щөщ. (Герам).

Гріш. Мiјан нывјасыд оз куритчыны.

Васө. Кущөм бур те, Сысөј-Педөр. Қик Степан Микајлөвич коф. Мыјда папірос, мiјанлы вичмөдiн.

Сыс. Пед. Ме?.. Кытi?.. Степан Микајлөвичсыныд омөль мортыс мөд абу. Адзөма тiјанөс да ылөдлө. Бур морт сурөма, һинөм шуны. Чужөмјасыс щөсгысла потөны.

Ола. Те зев бур! Зоза, кывзы мыј шуө.

Вань. Ез-кө вөв Стѣпан Мікајлөвичыд, ми важон шыглы кулим. Ог төд, те-ордө-кө локтим, уна-ө һантө сетин, лыбө ситчтө дөрөм-вылө. Стѣпан Мікајлөвичыд мижанлы мыј корам, сійө і сетө — оз јөрт.

Сыс. Пед. дүгдөј ті сійөс бурөн шуны. (Ставыс ошкөны Стѣпан Мікајлөвичөс).

Сыс. Пед. Мун дај тјанкөд горнит.

Зоја (герам-пыр). Мижанлыг јөзтө венныд кинд мајтөгтөм.

Сыс. Пед Ме ог і венлаз, сізі. Збыльсө-тај вистала.

Мікулај Зонјас, огө-на мунөј гортаным?.. Батө талун вина ваяөма да оз-ө ісөдышт.

Вань. Ускыд-на абу винатө јуны. (Герам. Педөр мед јона герөктө).

Зоја (четчө). Мунамөј-і ем. Мамөј пігтыөн вгө да дырсөез щөкты ветлыны.

Сыс. Пед. Пігтыөн?.. Сіјө-өд вужан вгөм.

Гриш (инмөдчө Педөрлы). Ој, вужіс! (Герам).

Сыс. Пед. (зев збыльсө). Ен зев гералөј сещөм вгөмјаснад. Он і төдлы — агтө топөдас.

Зоја. Мижангаң оз вуж, ен пов. Јеретник Пантілімон-кө адғас, да он-кө во сөлөм вылас, вгеман, шевасө сетас-да.

Сыс. Пед Шева?.. Кущөм шева?..

Зоја. Шева-коф шева.

Сыс. Пед. Кущөм-нө овлө сійө?.. Морт-коф?

Зоја. Шевасө он төд?.. Шомгаг-коф. Сөмын сыг һеуна ічөтжык, кокјасыс зев уна!.. Лыдтөм-щөттөм!..

Мікулај. Абу-на. Менам мамө адғывлөма да јурі гуыг гаг-коф-пө.

Парук. Мунө лаңтө... Шеваыд—ічөтік һізув. Сојанын овлывлө. Ілаңыштан сојантө да сійө щөш вомад пырө. Унжык-сыс вескавлө јурбіттөг сојны пукысылы. Менам пөчө адғывлөма өтчыд паңоыс-һын шевасө да удитөма вомсө пернапасавны, сөгса абу пырөма.

Лена. Менам батөлы јеретник Пантілімонлөн батыс код-јурөн вгставлөма: шеваыс-пө вежаловсаң сетгө. Сы-вөсна-пө ми төдам воғө олөм, вермам-пө јөзөс бурдөдны. Коді-пө мортыд грека, сы-піјө-пө вежа лолыд пырас дај вгмөдө морттө. Сөрт јерөтник Пантілімоныдлөн батыс ылөдліс, ачыс шыкөдчыс вөлі-да.

Сыс. Пед. Оз-ө јешщө кодкө шу—шеваыд-пө ош?.. Ок ті, јөј јөз. Кущөм-нө шева ем, көні? Ставыс сійө ылөдчөм.

Зоја. Те-тај со вывті прөсуж ветлан.

Грiш. Мыј-нө шева-јылыг кутинныд горнитны. Еновтөј...
Важө сылыштамө. Талун-өд егө-на ывлөј. (Гөлөсјас: „Важө і ем“..
„Сыламө“). Те, Педөр Сысөјевіч, ывлывлан?..

Сыс. Пед. ывлывла!.. Радејта ме ывны. Быдсөн гін
куңмөн сыла.

Грiш. Сің-кө ставным сыламө. Kodi бостас.

Сыс. Пед. Те он куж-да. Часлы ме регентала. (Петө шөрө).

Грiш. Мыј керан?..

Сыс. Пед. Регентала, міга.

Грiш (кінас вештө Сысөј Педөрөс). Педөр Сысөјевіч!.. Вешјы,
ен дур. (Шпынмунөны ставныс). Нывјас, енө торкөј, норажыка
ывлөј, мед сөлөмјасным мајыш-мунө. Горөдөј!..

Сыс. Пед. (бара торкө). Тонсө ен сет-да.

Грiш. Педөр Сысөјевіч!.. Јешщө-кө торкан, відчыс.

Гөлөсјас: Ен ышмы, Сысөј Педөр... дугды.

Сыс. Пед. Сегга ог. Сөмын тіјан нінөм оз артмы.

(Сылөны шог ыланкыв).

Грiш. Ез артмы, Педөр Сысөјевіч?.. (Ставныс віқөдөны Сы-
сөј Педөр-ывлө).

Сыс. Пед. (јурөн пыркытө). Лөыд!.. Сөмын те ен куж.. Ен-
лө, том-јөз, ме регентавны кута да сыламө. (Шыјас: „Важө“... „Сы-
ламө“) Ме војдөр салдатө мунтөң нінөм вөлі ог гөгөрво ы-
лөмөыд, қік-жө тіјан-коф вөлі... другјас вісталісны, театрја-
сын-пө зев лөыда сылөны. Меным зев окоата лоі ветлыны
сетчө. Муні белетла лунсаңыс. Кора. Вузалысыс зев буқышөн
віқөдліс менам руд кышөд-ывлө, јуалө: „Kodi-пө те“? Ме гін-
јас сувтөді, шенға, міга, мыјла-нө јуалө!..—„Морт, міга!“!..
(Герам). Скөрміс ме ывлө мортыд: „Адға-пө морт, да кущөм-пө
морт?“—Салдат, міга,—„Салдатјаслы оз поң пырны“... Кың
оз поң?.. Мыјла оз поң?—пузі ме.“ Оз-пө поң дај ставыс“..
Мыј сегга најөкөд вөчан, он-өд-тон когае!

Грiш (дельөдө). Ме-кө бара пельдінас вурышт!

Сыс. Пед. (збылыс). Оз поң сені когагны.

Зоса. Ен-і вермыв театрад пыравны?.. Факт!..

Сыс. Пед. Пыравтөм. Часлы-жө, міга, сөкја щак! Сузөді
гөд палто да бара муні белетла. Секі кыв-ні-жын ез шұны,
пырыгтөм пыр белет сетісны. Вегіг ез јуавны, kodi ме?.. Ры-
тын локті театрө. Зев југыд—сінтө јорө!.. Театр-тыр јөз.
Ставныс міча паскөмаөс. Пукөі стул-ывлө барін-моз, шенға,
відчыса мыј воңд лөд. Востісны занавес. Сы-сајын вөлөм-кө
јөз' сулалөны ноль чукөрын. Быд чукөр аслас нігаыс віқөдө.

Өтi морт мiжанлы мышкөн сулалө. Вегкыд кiнас кучкiс шуҗ-гаас, сесга нуiс пельдiнас даҗ наçөнiкөн мургыштиc (сетө тон). таҗi... (Герам). Сесга етаҗи кыкнан кiнас шеныштиc!.. Кыҗи-таҗ ставныс өтпырҗө горөдiсны!.. Ме чурчер мунi!.. Сещөм лөбьда да нора былөны,—сөлөм-вылад шуштөм лө... Занавес тупкы-гiс. Виçөдыс җөзыд кутiсны локыс кекөначавны да горзыны. „Ез-өмөҗ теныд кажiтчы?“—жуалө ме бокса кыз дадө. Ок, ми-са, лөбьд!.. „Мыҗ-нө-пө он кекөначав*?.. Ме таҗө өдҗi да мед бөрөҗ швачкi.

Ола. Быдтор те адҗылөмыд, Сысөҗ-Педөр, быдтор төдан.

Зоса (завид лоi). Ме көнкө ег адҗыв. Ачым-иа ме ворслыв-ли театрҗасын.

Ваь. Поводнеҗ *ез-пыр** лолыштыс.

Зоса (гора берөктө). Факт!..

Сыс. Пед. Ва-пыр лолыштыс?.. Јона-жө јон кывҗыд тенад. (Гералiг-тыөҗi). Богтны ескө тенгыд кывтө да Грiша вомө, секи ескө тыр морт лоi.

Грiш. Öнi-нө ме җынҗа?.. (Ставныс гералөны).

Сыс. Пед. Мун сетыс, коккi шом... Регыд-таҗ, том җөз, ылалiнныд. Сывнытө вунөдiнныд-нын („Егө-на“—гөлөсҗас). Енө-кө-i лөбьд. Ме тiжанөс ставнытө ноль пельө жука даҗ ыламө. Нывҗас, кодi вермө вөснi гөлөсөн сывны, петөҗ татчө (Кык-кымын ныв петөны) кызҗык гөлөсаҗас—татчө. (Зонҗаслы). Кодi тi-жан-пiыҗ буксыны вермө (петкөдлө кыҗi). таҗ, сувтө етатчө, кодi мiжан саломщiк-моз ылө—татчө. (Ноль пельө лоi сувтөдлөма Грi-ша мунө бокө). Те, Грiша, ен дур. Сулав мiчаө.

Грiш. Ме тани сулала. Кывзыны кута.

Сыс. Пед. Кывзы-инө. Бөрвылас сесга вiсталан, лөбьда-ө былiм. Ылысаһыд јонҗыка төдан. (Ставныслы) лаһтөҗ!..

Грiш Мыҗ-нө ыланнныд?..

Сыс. Пед. Ок, менам i вунi вiставныд. Мыҗ-нө ылам?.. Ваҗө „Садҗорын-пө ныв гуляҗтө“... Лаһтөҗ!.. (Шыһитөв. Сысеҗ-Педөр кыскө зепөыс камертон, кучкө соҗас, пель-дiнас нуб. Ставныс гора берөктөны).

Грiш. (доктө Сысеҗ-Педөр-дiнө). Таҗө-нө мыҗ, Педөр Сысөҗевич? (Видлалө).

Сыс. Пед. Таҗө тон сетан... Камертон.

Грiш. „Камертон!“

Ваь. Мiжан ем-жө Капитан Петыр. Елтывлам: „Капитон Петыр—пыҗ ныр!“ (Герам).

Сыс. Пед. Ка-мер-тон!., (Ставныс долөны, кодлөн артмө, кодлөн оз. Видлалөны камертонсө Грiша кыс).

Ола. Кыңи, Зога?. Те-öd төдан.

Зога. Төдтөг ог ов! Кажөрпон...

Сыс. Пед. (бостө Грiша кыг камертон). Те, Грiша, тенө-кө торкалөны, дөзман, ачыд дуран-жө.

Грiш. Ме ог дур. Сөмын-таж жуалi, мыј тајө.

Сыс. Пед. Камертон, мiга.

Вазь. Сiвө-коф, зонјас, мiјан өктад кутiс лоны. Зога пыр шуо кушөмкө „пак“, — мөс-ө, ыж пак-ө—ог төд. Сысөј Педөр — кажөрпон. (Герам).

Сыс. Пед. Гыланнуд онө-нө?.. (дурдөны долдмыс). Кеж сетыс, Грiша (Грiша мунө бокө) Лантөј... Ме кiбн шенышта-да ставнуд өтпырјө бөзтөј. (Гетө гора тон. Ставныс серөктөны. Сысөј Педөр нiнөм оз шу да бара гетө тон. Гылдны. Грiша кiбн ставнысө корө, шуалө нөжјө: „Мунамөј! Мунамөј!“ Ныв-зон оз гөгөрвоны, сөгга дурдөны гылдмыс, гурөникөн мөда-мөдсө тојлалiг-тырјi, герамыс муртса кутчiсөны, сажалдны шујгавылө, Грiш мед-бөрын суш-кежлө вошавлө, сөгга бөр локтө, вiздөө Сысөј Педөр-вылө. Сысөј Педөр өтнасөн шенасө да гылө).

Грiш (гурөникөн локтө зiк пельпом-дiнас Сысөј Педөрлы). Мыј шенасан, Педөр Сысөјевiч?

Сыс. Пед. (сiн востө, гөгөр вiздөө). Көнөс-нө?..

Грiш. Јаналiн-таж, Педөр Сысөјевiч, јаналiн!

Сыс. Пед. (лөгасө). Те-жө-өд көнкө!.. (Ныв-зон бөр локтөны. Гералдны). Аттө том-јөз!.. Вермiннуд ылдөны.

Грiш. Менө шуан он-пө куш. Ачыд-таж он гаммы. дөзмисны да пышјисны, ка-а-ка!..

Сыс. Пед. Те елтан-нiн сөгга. Вај пiнжаксө да картузсө (пiнжакасө, картузасө, бостө бөф).

(Локтө Нiна).

Нiна (долыд чужөма). Гажөдчанныд?..

Сыс. Пед. Колi-нiн гажыс. Торкiсны-таж. Мыј воужык өн лок?

Нiна. Меным тырмас-на гажыд.

Мiкулај (бостө гурөк) Мунамөј!..

Сыс. Пед. Мунамө-iнө. (Нiналы). Лок щөщ мунам. Меным пөлыс абу-жө.

Зоја (најана). Мiјанлы бара оз ков. Татөг гажа.

Машук. Мед ас-коф чуркајассө коргас да гажөдчас накөд.

Сыс. Пед. Тајө-нө чурка?. (Герам). Мед чурка-кө, мунам щөщ, чукөрас гажажык.

Лена. Мед, нывјас, щөщ-кө локтас. Мiјанөс-өд оз зөскөд.

Грiш. Енө колөкө зөв кезөвтөј Нiнатө. Степан Мiкајлө-вiчыд-кө төдлас, лөгасас.

Зоса. Быд чурка-понда кутас лөгавны. Зев-таж! (Микулај гудкало. Гажатор ғыліг-тырји мунёны).

Сыс. Пед. Лок-нё мунам, Ёна. (Ныв-зон ылымёны) Коласны јешцё.

(Сысёј Педёр ёдјё мунё. Ёна ётнас кольё, жугыла виқёдё гажаа ныв-зон илём-вылё, сесга сырјалёмён бёрдэ. Вескысыввсан тысовтчё Паётилёмон: виқёдё Ёна-вылё, сесга терыба локтё сы-динё, небыда јуалё).

Паётилёмон. Ёна, мыј-нё бёрдан?..

Ёна (бёрдэ). Помала нымтёны, сералёны... Ме-ёмёј-нё мыжа?.. Абу-ёмёј менам морёсын мёрт гёлём!.. (Сајын нора гудкаёны).

Паёт. Јёзыд пыр код-вылё-кё воёны... (Јанқима) Менё-таж-нё со нымтёны-жё. Мед.

Ёна (бёрдэ). Ёти буржык морт абу... Гёлёмтё јитны некод-динё. (Сајын нора гудкаёны).

ЗАНАВЕС.

Кожмөд ворсөм.

Важ ворсан-һныс-жө. Ар. Занавес воеггөн петфны шујгавыввааҥ Паҥғылымон да Һина. Паҥғылымон тужө мөдөдчөм паскөма. Мышкас ічөтік ноп.

Паҥғылымон Тани лоө відчігыштны мукөдсө (пөртчө нопсө да пунктө) те сөгга бергөдчан?...

Һина. Ог-на. Пукышта те-дорын. Оз, гашкө, јона Анпісатота від... Һаҥтө вывті еща богтін, Паҥғылымон. Менгым ва-јөмсө коли щөщ богтны.

Паҥғылымон. Һинөм унагыс. Туж-вылад сурө мајбыр, сіјө бурыд.

Һина. Феҥга торјыд лыштіс?..

Паҥғылымон. Ем ічөтіка Педөр Сысөјевіч пөлтөһнік сетіс, теҥад бурсіөмыд дасөзімур, сөгга аслам вөлі чөлкөвеј.

Һина. Ен-жө-бара, Паҥғылымон, бурсіөмтө вің, зік-кө-һнн пікө он во. Сіјө-өд шуд сетө. Вежалунө јешщө лоө гылөдны молебен божја маҥер-возын: мед сетас бур-туј теныд да бура ужалөм заводад. Ме ог төд—мунан-тај-а... Зев-өд сөкыд лоө ов-һытө јөзад.

Паҥғылымон. Педөр Сысөјевіч јона ышөдіс. Сені-пө поҥө феҥгатор богтыштны Вөлөм-кө-тај быд во став комі јөз-пыщ-гыс унаөһ заводө ветлөны. Міјан сіктыг-пө сөмын һекытчө оз петавны шуө Педөр Сысөјевіч сурөмаөг-пө Степан Мікај-лөвіч кіпод улө да корыг-моз олөны, һекытчө оз лытны ас керка-бердсыс һырһысө мытчывны. Зев-ескө сөкыд мунһытө төдтөм-һнад-да, мыј керан. Татөні јешщө һнн сөкыд. Төвбыд вө-рын тојтан-тојтан—кыјсан, вузалан төвбыдја корсөм ку, а һи-һөм оз шед. Кымын во зіла керка тыр вылө кер лөгөдны да сіјө ог вермы. Вөр-пөвсын олан-а, керка он вермыв лептывны. Таво Степан Мікај төвічлы көсіјі леҥчөмөһ-һнн ужјөзөс мынты-һы, а волөмкө, мыһөм-пыфді пыр өтарө содө. Таво һаҥөј ба-ра һинөм-мында ез во—кыһміс Колтчан-кө татчө, јурывытыр ужјөзө пыран Степан Міка лөвічлы.

Һина. Војдөр-таҥ-жө овлөмаөг да кыҥи-кө һепомһныс кол-лөма. Окоатө теһітны мунан. Поҥіс-на гортад овһы, перјыһны кыһном-псттө.

Паҥғылымон. Чөв, Һина... (бөлөмсааҥ) Оз-кө-һө менө һинөм абулун, шыҥһысө-пөт олөм вөтлы, муна-өмөј-һө ескө ме татыг;

гортыс, ас чужан муыс!.. Тани-öd меным быд пу-кост, став туј-вожыс төдса. Оз-кө-нө гөллун щөкты, еновта-өмөј ме вөралө-мөс ассым. Те-öd, Һина, он төд, кушөм Һимкоф мортлы вөрын. Шлывган те лампаөн гөн-коф Һебыд лым-вывти. Немөвөјја коз-јас, Һывпујас, пожөмјас копрагөны теныд асланыс корјасөн. Швачка-кылө көзүд. Гинкымөсјас гыөртөны. Шонди југөр вор-сөдчө быдсама-сикасезыс лымчирјасөн. Ҷирдалө гөгөр. Гинтө јорө... Пујас сулалөны лөңа. Со көнкө ылын-ылын кылө понлөн увт-чөм. Сувтан. Кывзыштан. Мөдөдчан терыба, гөгөрвиçөдан — быт-тө гусагыс. Сөләмыд јөктө... Матысман. Понјүд локыс увтө пу-јылыс урөс. Урлы вескоф. Сөмын виçөдө пон-вылө да кол киллө. Гусөһикөн лептан пельпом-бердө пишщаль. Витан. Ставыс лантө. Шыһитөв. Оз лолов. Һинөм он аңзы лыслап-вывса ур-кынҗи. Сижө ворсөдчө, елтө понјөс. Коңөр, оз-төд — оломьслы воис пом. Гымган-лыјан: савкһитлас би, чепөсјас щынтор вөрыд ставнас шыҗас, лок горшөн горөдас: „морт, ловја-лов вијалан!..“ Сөмын Һинөм оз вермы вөчны. Щөк лантас бөр... Бог-тан шылыд бөжа ур, лунтыр лыјган. Рөмдас ывла. Пыран ко-лаө, бијасан, сојыштан; понјасөс вердан... Һужөдчан бибердө. Суркмунан унмовган. Аски-öd бара југдан-дор колө корзысөны... Позө-кө-нө вөли, еновти-ө-мөј ме тајө олан гажсө!.. Һемтор, Һина. Ме бөр регыд локта. (Шога) Зев-Һин тајө төвсө вегла.

Һина. Кыҗи ме кута овны. Ҷик Һинөм абу. Весиг мувҗ пажтө оз сетны. Чурка-da... Мед-Һин егкө Һинөм абуыд, кыҗи-кө-öd јөзын ола-ужала да-öd најө менө кеçовтөны, сералөны, сөлалөны.

Паңтилімон. Степан Микајлөвичүд дорјас. Педөр Сысөје-вич бара зев бур морт. Сижө бара оз пов меыс — јерөһыкзыд. Öтчыд весиг Һинөм сы-јылыс ез гарыштлы. Зев авја морт.

Һина (ышловзә). Һекод менө морт-пыфди оз пукты; Һекод-динө шыөдчыны, сөлөмөс јитны... Те сөмын вөлин авҗаҗык морт дај мунан кытчөкө, колан менө. Паңтилімон, кыҗи-нө ме өтна-мөн, тетөг кута овны?.. Текөд төдмасөмсаң сещөм долыд ме-ным вөли. Јөз серам оз-Һин вөли сещөма сөлөмө парскы. Теыс полөны, те-дырји Һекод менө сін-возын ез серавлы. Меыс морт-лөн полөм абу. Кутасны быд-ногөнсө серавны, сакны, җикөҗ вијасны (сінвасө чышкалә).

Паңтилімон (шога). Гашкө, кыҗкө олан...

Һина (нора бөрдзә). Мыјла ме текөд төдмаси, мыјла?.. Јеш-щө јона јөзыс лөгалөны ме-вылын, јешщө јона топөдөны. Те ву-нөдан менө. Ҷик өтнамөн кола нем-кежлө јөз серам-вылө.

Паңтилімон. Кыҗи-нө ме вунөда тено, Һина!.. Мыјла та-щөм кывјассө шуан!.. Мөд во тулыс бөр локта. (Кост) Һина, ме

Воронос колі Педор Сысөјевіч кіө. Мед дөзөритас јонжыка. Туруныс сылы муртса тырмас. Сезга віждлывлы керкабс. Сені Педор Сысөјевіч овны кутас. Пішщальос сы-ордө колі да мед егкө оз-жө вузав. Сешөм бурыс мөд оз сур.

Нана. Ен төждыг сы-понда.

(Пыроны шујгавывоан Гріш да Машук. Гріш ыжыд нопа, муртса кыскө).

Гріш (Паңтілімонлы). Те-тај тани-һін вөлөмыд. Міга-өд, ез-на во да ме торја ог-і термас.

Паңтілімон. Вель-дыр-һин відчіга.

Гріш (пөртчө нопсө, чышкө чужомыс пөсө). У!.. Татчөз вайө-мөн жујалі. Кызі кутан воҙөсө кыскыны.

Машук. Мыјла те мунан заводас, Гріша?.. Коди ыстө?..

Гріш. Батө. Мырдөн ыстө, лолыштны ез кут леңны. Сысөј Педор-жө-өд мыжа. Ышөдөма батөс, сені-пө позө бур нажетка бостны. Бат кутіс шуавны: дырө-пө-һин Степан Мікај-лөвічсө кутам топөдны, ветлы-пө феңга торла... Ветлам. дод-дөн феңга вајам дај додсө феңга-вылө бостам. (Гералөны кык-наныс).

Машук. Шог абу тортгыд мунны?..

Гріш. Мыј торја шогыс. Бөрдыг абу, мусук оз кол.

Машук (гуөдн). Паңтілімоныдкөд өтлаын мөдан да туж-вылад-кө-нө шыкөдас.

Гріш. Тунав те сені!.. Он-кө лөрөд, мыјла шыкөдас... Оз. Мі ськөд лөсалам. Најө-өд шыкөдөны сөмын кодвылө лөгныс лібө вежныс петө.

Машук. Коди төдас. Со-тај Чуркабс шыкөдөма-а. Кущөма өні шөгсө... Ті дыр-кежлө мунанныд?.. Кор бөр локтад?..

Гріш. Нөкор. Мыј мјан татчө колі.

Машук. Менө абу жаль колһныд?

Гріш. Мун сетыс. Мыј тенө жалһтан!..

Машук. Меным-езкө те вескод-жө-да... Заводгыд локтөм-бө-рын щап лоан

Гріш. Кызі-нө-на!.. Локтам лечалөм гач кокјасөн, гола-гө-гөр кыз жежыд лөсталан бумага гартлам, дука мајтөгјасөн кутам мыссыны, папіросјас курітны, етазі, щапа тувтчавны... Кајөрпон һөбам да Педор Сысөјевіч-моз гін куңөмөн кутам сывны: ко-ла-па-рө!.. (Гералөны). Секі Машукјас енө матыстчөј мјан-дінө өөд кіјаснаныд! (Гералө).

Машук. Огөј-на кутөј копрасны тіјанлы. Зев-тај!..

(Локтөны Ваң да Мікулај—нопабө. Мікулај гудөка).

Микулај. Ме ог төд, Вањ. Бөр лообергөдчыны. Поп-кө ту-
жо мөдөдчигөн паныдасас, вошан-нын. Мыјла-кө-тај лөсөдчысас
сышөрө-вожө паныдасны. Јешшө куз јургинас јуасө—кытчө-пө
мөдінныд?..

Вањ. Бергөдчам, колөкө.

Гриш. Јөјјас! Поплы паныд лөсөдчанныд. Мед-өд ті кышов-
тид ылытижык сыыг. Серт шудыд оз ло сөгга. Сөлыштны пуг-
минныд енө мышкас воөм—бөрти?

Микулај. Сөлалім ескө-пыр-да Ме ог төд.

Вањ. Менам вом-пыщкөсөј ставыс косміс, сешөма сөлагі.

Гриш. Сөвзинныд-кө нинөм. Ставным лоім?.. Мөдөдчамө
сөгга.

(Пырө Степан Мікајлөвич).

Съ. Мік. Заводө мөдөдчинныд?

Вањ. Заводө, заводө, Степан Мікајлөвич. Видлыныс-өд ко-
лө-жө-і мијанлы.

Съ. Мік. Сіз, сіз!.. Сөкыд тіјанлы лоө сені. Јөз-ордад-өд
абу гортад-коф... Те-нө, Пањтілімон, мыјла-нын мунан?.. Куш
вөралөмнад тенад кынөмыд пөтас. Сөзмін тани?..

Пањтілімон. Уна ескө кыјла төвбыднад да нинөм оз шед-
лы сы-вылө. Со вегіг теныд ог-на вермы ужјөзөс мынтыны.
Јанзім-өд пыр өтарө ужөнтө богтасны.

Съ. Мік. Кушөм-кө јанзім Öтчыд-тај ег шулы, міга, ог сет.

Гриш. Мөдөдчим ми да ветлам-нын ас-пајыс.

Съ. Мік. Ветлөј, ветлөј. Ме тіјанөс мунөмыс ог падмөд,
сөмын вистала сетыс олөмсө. Сысөј Педөрыд-өд ылөдлө тіјанөс.

Гриш. Мунам да адзам сені, ылөдіс ез.

Вањ. Тешкоф-жө мијан олөмыд, зонјас. Вегіг баф-мамыд
оз ештыны ужысла ылөжык кольөдны мијанөс, кыг-нын ескө
нывјасыд-да.

Съ. Мік. (аслыс). Гм... Ег вермы бергөдны.

(Нопјасөны. Мөдөдчөны, Микулај муніг-тырјыс гудөкасө).

Гриш. Лок, Машук, кольөдышт. Гашкө сөгга огө-нын-і ад-
зыслөј-да. Он-өд төд.

Машук. Мунам... (Микулај, Вањ, Гриш да Машук бердөны веокыдвылө).

Пањтілімон (Ныналы). Јуөртө Педөр Сысөјевічлы щөкты
гіжны.

Нына. Ачыд щөкыджыка гіж. Зев-өд меным гажтөм лоө.

Пањтілімон. Гіжа... Прөшцајтлы... Ен јона шогы. (Кык-
наныслы шог). Прөшцајтлы, Степан Мікајлөвич. Лөкөн ен каз-
тыв... Нинатө ен-жө јона кецовт.

Степ. Мік. (најана). Бур туј, бур туј теныд.

Паңтылімон. Прөшцај, Њіна. Бура ов.

Њіна (бөррә). Ен вунөд, Паңтылімон, ассыд шудтөм Њінатө.

Паңтылімон Ен бөррә, Њіна. Он-на-өд куломөс кольлөд. (Шапка пыдөжык јурас сүјө, мунө).

Њіна (бөрсаңыс вічөдө, сөгса өтчө Пантылімон-бөрса, јешцө на көс-јө сүдлыны.

Сајын: (кылө нора гудөкасөм да ылом Мікулајлөн)

Ветлам-пө, ветлам заводө,

ҫеңга вајам сетыг.

Њоль чөлкөвөј батөлы—

Витөдсө-пө аслым.

(Степан Мікајлөвич өтнасөн колө).

Степ Мік (вельдыр мөвлалө). Гм... Ег вермы бергөдны... Сөгса быд во содны да содны кутас муныгыд. Кушөм-нө ме морт та-бөрын? Њінөм-на-тај ме. Јешцө пыр-на ачымөс суг, вежө-ра мортөн лыҫфылі... Јөјјастө көҫ пыр велөд, он вермы велөдны... Њінөыс, Њінөыс!.. Кушөм шог-пырыг шуіс: „ен вунөд ассыд Њінатө“... Ассыд Њінатө-пө-өд!.. Тпу, адқома раҫејтан тор: позтөм көкөс. Менө-кө, лыбө ме-кодөг—јешцө-на ез поҫ ҫівітны сещөма. (Шујгавывсаң кылө көс корјас-ыввті кок шы). О-ө, кодөс-кө вөрсаыс вајө. (Буқышөн вічөдө, відчыгө).

(Петө Зога, вомгорулас ылө, мунө вескыдывывлаң).

Степ. Мік. Со коді!. Оз-ө-һын тајө менө кыјөд?.. (Гора,скө-рыс). Мыј теныд татыг колө?..

Зога (повчыштө). Ак, факт!.. Ме тенө ег і адқыв.

Степ. Мік Мыј, міга, тани шөјтан?.. Лавкатө кодлы колын?..

Зога Ме... сіҫ... гулајта... Зонјасөс корга. Ен адқыв?..

Степ. Мік. Зонјасөс!.. Некод тани абу, мун. (Зога көсјө мунны вескыд-вылө).

Степ. Мік. (пановтө зев скөрыс). Кытчө?.. Со кодарын гор-тыд!.. (јөткө шујгавылө).

Зога (дөзмөмөн „Но-о“-моз). Фа-акт!..

(Сајалө шујгавылө).

Степ. Мік. (өтнас). Зонјаскөд ветлыг!.. Мам јөлыд пар-до-рад абу-на козмөма. Томысаң кутіс ветлыны: ме рөдө мунө-ма. Гөтрагны-өд јешцө вічөдчө. Ештас-на. Менам сөлөм-гер-ті ез-на сур невестаыс-да. (Һумјалө). Ветлыны лоө Њінаөс бу-рөдны, мең јонасө оз шогы. Ылөдны том вежөратө зев кок-һи, сөмын көсјыс лөбөдны выл лөз платө да југыджык сі-

көщјас петкөдлү. Важөн-һин зїла да ег вермьв. Пыр јерөт-
һик-дїнө мунө. Өһи вермам... Мыј менам гөтыр ем-да, мыј сы-
ыс... Талөн еїрыс сїзі-ї ворсө, сїзі-ї ворсө... (Көсјө мунны, вїңдөдө)
Со ачыс татчө локтө. Коһөрөј, кущөм жуғыл.

(Пырө Һїна).

Степ. Мік. (мунө Һїналан). Паһтїлімонөс коллөдїн? дырө-
кежлө-һө мунїс?..

Һїна. Тулыснас бөр воас.

Степ. Мік. Но... Өтї төв сөмын! (Јур пыркөдө). Ог төд, ме
чајта ылөдїс тенө. Сетыгаһ-тө сїјө оз-һин воыс ло.

Һїна. Мыјла?.. Көсјысїс-да.

Степ. Мік. Адзывтөм-помгыд сенї вывтї гажмас. Ок, та-
һи-гертї јона сенї лөгыд том јөзыдлы быд-һогон. Ме, пөрыс
морт дај сїјө... Енлы, абу ескө пөрыс-на ме-да... Паһтїлімо-
һыд адзас кущөмкө һылөс дај вуан те сылөн... Сенї-өд, Һї-
на, кужөһы мїчмөдчыһы һывјасыд. Һельамын арөсајас сешөма
вөччасны: жеһыд платтөагасны, чужөмјассө мавтасны—кыч
арөса-кодөс лөһны. Мөд-кө југас сенї, чөскыд вїнајастө вїдла-
лас-да. Жаль абу-һө ескө, мунїс-да?.. Сөрт жал... Сөмын-тај
меным ужјөзсө ез мынты, сїзі вошө.

Һїна. Ен пов, Паһтїлімон-сајад оз-на вош.

Степ. Мік. Тани-кө вөлі, сөрт, ез вош. Өһи ылө мунїс, кы-
тыс сзәдан сїјөс, Мед-но. Коркө тон мыһө... (Матысмө зїк Һї-
на-бердө. Бура). Те, Һїна, торја ен шоггы. Мунїс-кө, ветлас.
Сөрт, өһи жаль-на, а лун-мөд колө-да, быттө ез-ї вөвлы. Ре-
гыд вунө том мортыдлөн. Бөрдыштан, гөлөмыд лычалө, сесга
ї вунө. (Һїна сїјө кывјасө нормө да бөрдәсө). Лок пукгы, муған...
(Пуксөдө Һїнаөс, ачыс ортчөн пуксө. Һїна оз пыксы). Коһөрөј!.. (вывтї
мелта). Рөштво-кежлө теныд лөсөда вьл платтө... Һөкод омөл
кывјөн оз лыст шуһы өһїја-моз. Һїна... (мышавлө. Көсјис ескө
овһаавһы да оз төд кызі) багысовһанад кутасны ыждөдлыһы... Ба-
руһө-моз кутан овһы. Со-өд бур һылөј менам... (Көсјө окөвһы).

Һїна (черөбтө, четчө). Мыј-һө лоһн, Степан Мікајлөвїч! Јен-
гыс пов.

Степ. Мік. (аслыс). Весөпөрі. (Һїналы). Мыј саһыд бырі,
пар-дөрыд ез-на сыв.

(Весөкыдвывгаһ петө Машук, мунө шујгалаһ).

Машук. Чуркалөн јерөтһыкыс мунїс, бара өтһасөн колї.

Һїна. Господөј јенмөј!.. Кытчө өһи ме воштыгыһы кута!..

(Сајалө шујгавьлб).

Съеп. Мік. (четчө). Он-кө-і олас!.. Менам Машук ем. Менам-өд, Машук?..

Машук. Кыгкө јешщө тенид-дај!..

(долыда мунө шујга-вылө).

Съеп. Мік. (өтнас). Аттө!.. Скормывны-ескө да скорлуннад һинөм тајјаслыг он богт... Батыс-вылө лоө скормывны.

(Пырө шујгавывсаң Педөр, чужөмгыс пөсөс локыс чышкө)

Сыс. Пед. (лөһа). Олан-вылан, јөзөс ылөдлыг... Мыјла те лыгтін Һинасө дөзмөдны?.. Паныдагис-да, те-вылө норасө... Вичіг... Регыд бөдфөс вылад чегјала!..

Съеп. Мік. (локысла оз төр ас-пыщкас, тіралө быдсөн). Уэлан-на коркө те ме-вылө!.. Секи то (піга) петкөдла. (Јешщө-һин лок). Мыјла те лыгтін менгым Шарікөс віны а?.. Вај вігтав! Ме тенө сыыс сүдө гета!.. Адзылам, кызі дорјысан секи.

Сыс. Пед. (лөһа). Быд морт-вылө мед оз углаг. Кушөм ачыд лок, сецөм-жө-і понјыд. (Ельтыштө). Віныд ескө ві-һин, да-өд јешщө шојсө ваө шыбыті!.. (Гералө).

Съеп. Мік. Чөвлы, чөвлы!.. (кһнас песөвтө). Со мыј вөча!..

(Зев лок мунө).

Сыс. Пед. Локыс!.. Со воөн асгыс вөзжык чужлөма. Быд-сама јөзыд ем... Паңтылімонөс ег сулы да абужык лөөыд. Паныдагис дарја-Јогор-пі. горһи-вив воім өвитор, мөдтор-јылыг дај ылалі... Кызі-кө ме өг гөгөрво татчөс јөзөс. Вом когмытөзыд вігтавлан, көсјан бур вөчны, најө сөмын шпыңмунсһны. „Кыг-пө-һин мі воклы карө ветлыны. Сің-пө-һин став ужыс ендөма. Карјасад-кө-пө јешщө кутан ветлыны; қикөң-һин гортса овмөсыд Ісковтас“... Шпыңјалөмһныс менгым оз во гөлөм-вылө. Агһыс кос һинөм оз гөгөрвоны, кутан вігтавны, најө тенө кывзөны да шпыңјалөны!.. Карад кујастө вузавһны ме верма ветлыны сені пыр-һин унжык гетасһны. Менгым ветлөм донсөкө сетыштасһны-і... Лөһма Съепан Мікајлөвіч, да мед сы-вивті һинөм-һинабувөчөма, мед сіјө вөмө-і пыр вөлі вічөдөма. Мөһнө-өд ас-кһподулас щөщ көсјө бостһны... (серөктө) Менө?.. Сі-јө?.. Вічөдла!.. „Kod төда!“—Гриша-Мікул шуө. (Мунө).

ЗАНАВЕС.

Нольöd вopсöм.

Стёпан Микајлöвiчлөн горныча. Абу-нын пражык-ногөн пелькöдöма. Стёпан Микајлöвiч щöтайтчö. Зога шуфлалö.

Стёпан Микајлöвiч. Андреј Грiгорјевiч Шомöсов чeтырe пуда мукi... шeг рублeй долг. (Пуктö щöтки-вылö) Микаiл Микаiловiч Кузныров покупiл трeтe мартa чeтырe аршiна сiтeч, oфiн пунт сакар iмeнныку – oфiн чöлкöвeй да шeгривeн. Куз Пашö Виктор... дyгдан он, Зога, омöлжaccö чуксалöмгыс!... Вомад кучка-öд... (Зога дyгдö шуфлалöмыö) Куз-Пашö-Виктор трi аршiн казiнeт гач, пунтжын сакар—двa рублa.

Зога. Мыжла Куз-Пашö-Викторсö тази гижöмыд, абу овнас?

Ст. Мик. Ме мыжөн тöда налыс овсö. Агныс оз тöдны-а... Лыткiн Стёпан пуд рож мука—oфiн руб петфeсат копeжok. Oтeтc Зогама вогем пунтов кампет да пjaт пунтов прeнiк да пуд крупчатка-мука.. тажö отдал фeнгi.

Зога. Тöрыт-нö мыj, батö, Петыр Иванöвичыккöд сeщöм дыр-сö сорнытинны?..

Ст. Мик. Тeнö оз жуавны сeтчö.

Зога. Сижс гöтырыс гортгыс вöтлöма-да мортыд лучки бöрдö, гöд oинваoн бöрдö (сeралö).

Ст. Мик. Jерöтнык Пафтылымон... пуд рож мука... Jерöтнык-ыс кор мунлис заводас?.. Воцца во арнас, буракö?.. Oз-нын волы сижö, ме чапта. Лоö керкасö бостны ужжöз-пыфдыс.

Зога. Сeнi Сысöj-Педöр да чурка-Нина олöны.

Ст. Мик. Мeным куцöм мог наöз, пeж щыкöдчыојасöз, (бара щöтайтö. Зога шуфлалö).

Анпiса (сажаф). Стёпан... Стёпан...

Ст. Мик. Мун петав, Зога, мыж-нын бара лöма. Куjlö сe-ни, оз кув-а. Сöмын даг наф соjö.

Зога. Сижö пыр мыжкö лöма-да. Јуны кöнкö бара корö.

(Зога петö).

Ст. Мик. (щöтайтö, вижöдö щöтки-вылö) Еща!.. аттö!.. 30 чöлкöвeй сöмын. да вiдчiгöмыс дасвiт-кымын... Гм... Еща (сорладö щöт-кiјас) Еща... Енлы, Сысöj-Педöр, талун-бöрын он кут чeтчавны... Аттö!.. Нiнöм-мында-тај eз кут воны. Лоö петавны лавкаö, вi-жöдлыны уна-ö-нын сeнi тöварыс. (Лöсöдчö Петны)

Анпiса. (сажаан) Стeпан, волю ме дiнoт.

Ст. Мiк. Ме ог ешты!..

(Ст. Мiк. петo. Пырo Зoса).

Зoса (oтнac). Аттo, фактыд. Мы-i сы-дыра оз кув. Зoн вoжын-нын оз четчыв-а, оз кув. Сы-вoсна менo батo оз гoтрав. Шулис меным нeважoн-на: „лoб-пo, тыдалo, сeсca тeнo гoтрав-ны, мамыд-пo, тыдалo, рeгыд кулo..“ Сijo бурьд-тај оз лo... (Шуфлалo) Сeсca, eскo, кoркo батo кулo. Ставыс меным колo. Ачым лoа ыжыд. Ыждoдлыны кутасны: „Зoгiма Стeпанoвич, куцoма-нын oвлан?“—„Ферт, мiца, тiјан-дoрыг oлажык“—шy-ан... (шуфлалo).

(Пырo Парук)

Парук. Здорoвje. Анпiса Спiридоновналы вајi да утo. Кoнi-нo Стeпан Мiкајлoвичыд?..

Зoса. Батo?

Парук. Тeныд, ферт, бат.

Зoса. Факт, меным. Мыла?..

Парук (чeгjao) Сiji јуали... Оз ков нiнoмла. Абу-кo муна бoр.

Зoса (aслыс) Оз вiстaв меным. Факт тајo нeвестa-пу мeным iндыны лoктoма. (Паруклы) Ме пырыгтoм-пыр кoра. Вiд-чыгылы. (Мунo)

Парук (oтнac. Пeрjо пiщoгыс бызым—рузумтoр). Сурi eскo-да, ог тoд чурка-Нiнoлoн абу. (Вiдлалo) Ме чајта сылoн. Анпiса Спiридоновна тацoм oмoлык пaгкoм eз нoвлыв. Лoк чурка шoј!.. Вeлoдчoма щыкoдчыны јeрoтнык Пaнфiлимoнлыс. Ез-кo-oд сijо щыкoд, помала сы-вoсна оз бoрд. Унаoн-нын кывлoмаoг: пiтo-сac-пo кучкалoмoн бoрдлывлo да јeрoтнык Пaнфiлимoнoс кaч-тылo... Вoјдoрлун паныдаoг да кaгаoс вoмзалис. Шуo: „тајo-пo тeнaд кaгаыс, Парук?.. Куцoм-пo мiча!“ Сeгaн мeнaм кaгаoј нoлзыны да нoлзыны!.. Вoј-вoј, кoнoр, гoрзo, ыжыда оз i ун-мoвeлы. Пaсiбo—чудic Иван-пoль гoтыр—колo-пo чурка Нiнoыд-лыс гусавны бызымтoр дај сijoн щыны кaгатo. Мeнсым-пo кык кaга вoмзавлисны да сiтo-пo щыни да пыр кaгајаслoн нoлзoм быри, бытo-пo јeн-киoн бoгтic. Мунны да пыр i лoо щыны... Ок, уна лoк-нын чурка Нiнoыд јoзлы вoчic. Вaжoн eскo вiны колi да оз лыгны, полoны Стeпан Мiкајлoвичыс. Мiшo-Настaлы шeвa гeтoма. Кoнoрoс-пo гoршoдыс шeвaыс тo-пoдac да матын мoртыд пoдны: сeцoма вiгo. Вiстaвлим Сycoј-Пeдoрлы да оз вepит. Шуo, мужикыс-пo јoнa нoјтo да сijo-пo вiсмic... Мыла-нo eскo шeвaыс гoрзo, сiт-кo?.. Стeпан Мiкај-лoвич вiстaлo: Сycoј-Пeдoрыд-пo мeд-ыжыд щыкoдчыгыс мiјан

сіктын. ҫерт, сегга оз кут мыжавны сїјө чурка-Ҳинёос... Мыјла-нө Анпїса Спїрїдоновна, кущөм јон морт вөлі-да, зісмїс?.. Чурка-Ҳинё шыкөдіс! . Сегга кымынлыг-нын мөс һоң керавлө ма. Ірїна-төтка карта-вылас сулөма... Төданныд јешщө мыј горһитөны! Чурка-Ҳинёыд-пө вөрө кајас да став зверыс-пө сы-гө-гөр көлөны да ворсөны сыкөд. Зверјаслы весїг шыкөдөмыс мөртчөма... Јона јөз локалөны сы вылө. Кыјөдасны, кыјөдасны-да-өд, вїјасны-жө коркө. Енлөј вот, оз-кө вїны!.. Стөпан Мікајлөвіч вотөз лоө өдјөжык мунны. Суас-кө-өд вїдны кутас, мыј-пө корсыған ме-ордыс.

(Петө. Пырө Ст. Мік.)

Ст. Мік. Аттө зонмө. . Еща... Ме чајтлі, таво унжык воас... Еща... Колан во-серті жың-кыңзі кујас ез воны ме кїө. (Пуккө. Бовтө бара һїга, щөтајтыштө). Талун муна ужјөз перјавны. Коди Сысөј-Педөркөд ужалө, сылыг мырдөн перја. Оз-кө сетны, боста урафһикөс да мөссө нуа. (Серөктыштө) Мекөд венласны!.. даг ветлөм-сајын лоө вїчөдлыны јерөвһик Паһтїлімонлыг керкасө, уна-ө сулалө, төдмавны. Вїчөдлам, мыј Һїна Чуркаовна кутас вїставны. Сысөј-Педөрнад өні менө он повзөд. Мед сөмын Петр Иванөвіч кужас сїјөс кевкһитны...

(Пырө Зога).

Зога. Мыјла-нө, баҫ, Парукыс волїс?..

Ст. Мік. Кущөм Парук?.. Һекөдөс ме ег аҫыв.

Зога (һымкофа). Ен ылөдлы. Көнкө волїс меным һевеста індыны. ҫыр-на оз поҫ гөтрасныд?..

Ст. Мік. Пар-дорад мам јөлыд-на абу козмөма.

Зога (логөбмөн). Факт!.. Төңзі-тај-нө көсјан-һын вөлі гө-травны.

Ст. Мік. Һевестаыс абу. Ме поплы щөкті-һин јуаслыны мукөд попјаслыг нывјаснысө да прїданејнысө. Гурө дај гөтрала.

Анпїса (сајған). Зога, волы...

Зога. Те сералан ме-вылын сөмын.

Ст. Мік. Пет мун мамыд-дїнө, сїјө төд.

(Зога петїгас өдөсын зураб Петр Иванөвічкөд. Петр Иванөвіч вөлі пырө зев тeryба, өмөлік паскөма)

Зога. Сїнтөм гут!.. Парјө кущөма зургїн!..

(Петө).

Ст. Мік. (повзыштө). Мыј-нө?.. воҫ-тај-нө?.. Енөмөј суөј?.. (Петр Иван кїтөб-сералө, кїјассө воча һїртө. Ст. Мік, скөрмө, локыө): Мыј сералан сенї?.. Вїстав, мыј жуалөны!..

Петр Иван Сутөм!.. Ештіс-һин мијан.. Ödjö-öd, есіјö, ветлім?

Ст. Мік. Вермінный мырöфыны?..

Петр Иванöвiч. Ештіс, миға, есіјö, ештіс... Парма шор-до-рын, есіјö, кыјим... Лöсыда-öd, есіјö вöли мунö Сысöј Педö-рыд... Есіјö, сыліг-тырји. Ми-тај кықи ускöдчам. Опоң Матвеј горшöдыс, есіјö чабыртис. Ме да Вагö сек-кості кујассö сöвтім да вөрö!.. (Китöö).

Степ. Мік. Кöни öни кујасыс?..

Петр Иванöвiч Јерöтһиқ колаö колым. Вагöös вiғны колым. Бöрсi војнас вајам... Öни ме, Степан Микајлöвiч, озырма-һин. Ен пов, уна куыс.

Ст. Мік. Те он ылöдлы?..

Петр Иванöвiч. Öг-жö ылöдлы. Немөн-на мортöс ег ылöдлы.

Степ. Мік. Мыјөн тöдан тiјанöс. Миға, гашкö, гöтырыд-моз ылöдлан.

Петр Иванöвiч. Ез-öd Iрина Јогорјовнаöј ылöдлы менö. Аг-сö коңсрöс прикадшиқ ылöдлöма. (Синвасö чышкалö). Бостисны да вöтлисны. да-öd Вiғаöј, щöц најö-дор, есіјö, авја сöлöмнас. Немчöж чукöрти, чöжи фeнға, миға, есіјö, озырма. Бостис став-сö ас-киас прикадшиқ. Кушөн менö вöтлис. Öни-пö сeгга мун-ны татыс қикöқ көсјс. Шуö-пö, есіјö, тани-пö оз во һинöм. Iри-на Јогорјовнаöј, есіјö, щöц мунас. Ставныс мунасны. Қик öт-намөн, есіјö, кола.

Степ. Мік. дугды бöрдöмыд. На ју винасö. (Јуöны).

Петр Иванöвiч. Кықи-нö он бöрд, вöтлисны-да... (Бара јуö). Öниған сeгга, есіјö, бөр озырма. Кујастö жукам-да. Јерöтһиқ Паңғилiмон, есіјö, гадајтлис да, есіјö, шулис —ме-пö озырма... Озырма-öd Степан Микајлöвiч?..

Степ. Мік. Озырман, ферт.. (Јуöны). Ветлам сeгга Петр Иванöвiч руга чукöртны.

Петр Иванöвiч. Ветлам, ветлам, есіјö. Ме велöдча тенсыд кықи колö чукöртны, есіјö, ругасö.

Степ. Мік. Зоза... Зоза!.. (Пырö Зоза). Те һекытчö ен мун, керкатö воссөн ен кол. Талун лавкатö востывтöм-һин лöö. Бöрсiжық батушко-ордад ветлы һаһыдла да дыр ен ветлы. Мунам, Петр Иванöвiч.

(Степ. Мік. Петр Иванöвiчкöд мунöны).

Зоза (отнас). Кушöм бур батööј талун... (Шутлалö). Лöсыд-öd лöö гöтырнад?.. Факт, лöсыд. Локтан кытыскö, горöдан: „гöтыр, корс сојны!“ Сiјö котравны кутас, сојан вајавны пы-зан-вылö. Пуксам сојны. Јуалас: „муқин, сошајт?“ — „Пызан-са-

jö-kö пуксöмыд — гој, ен вомтö паскөдлы!“ Быд гојан пызан-сајын кута солавны ачым... (Шутлалö). Кодзан-кө, локны кутан гортö, гöтырыд паныд ускөдчас, пыртас сојборджöдыд, пуксö-дас лабичö. „Гöтыр, пöртчы кокöс!“, Сijö кутас лискасны те-бер-дö, окавны тенö... „Зосук, мыјыг лöгасин ме-вылö?..“ Вескы:d-öd факт!.. (Нимкода гералö). Ачыд секи лоан ыжыд, кесjöдлыны кутан быдлаö гöтыртö... Секи ме ог кут jöјтавны батö-моз гöд һаң-вылын овны. Быдлун лөө жежыд һаң да кампет щај јуны. (Нимкода шутлалö).

(Пырö Нина).

Нина Зоса, батыд-нö ылö-ö мунис?.. дыр-ö оз во?

Зоса (повзыштö). Нина... Здравөје. Важөн-һин ен воы... Олан-вылан. Лок пуксы.

Нина. Батöыд гашкö регыд локтас-да.

Зоса. Öни-на мунис да оз-на лок. Ен пов, һинöм-öd оз вöч. Талун зев бур сijö. Кущöма-һин овывлан, кодкөд кут-чиглан?

Нина. Ола-на, слабөг. (Ышловзö). Мыј һе овны, овсö-кö.

Зоса. Факт, сiз. Овсö-кö, ферт олан.

Нина. Јуөр лыффышт Зоса. Паңтылимонсаң, буракö, воо-ма. Ачым ескö правлеңһеö ог лыт пыравлывлыны да Оља сетис тајöс.

Зоса. Кöни-нö!..

Нина (перjö пишöгыс). То... Војдөр-ескö Педөр Сысöјевич лыффывлис-да, öни абу гортын, карö мунис. Сijö локтöз огвер-мы видчигны.

Зоса (мудера). Факт!.. (Косалö јуөр да лыфдö). „Здрастуй мно-гоуважаемый, дорогой Нина!.. Во-первык строкак моего пись-ма сообщаю, што я кланяюсь от неба до сырой земли с лю-бовью низкий поклон и желаю от господа бога всего благо-получия в делах вашей жизни. Во вторых строках моего пись-ма сообщаю, што я все-на жив и здоров, того и вам желаю.“

Нина (винвасö чышкалö). Коңөр!..

Зоса (лыфдö возö). „Вот ведь уже дорогой Нина, второй год работаю на заводе. Строк скоро кончится“.

Нина. Мыј-нö тајö лөö?..

Зоса. Вот-пö уже второй... Мöд во ужала заводын.. Факт-пö строк регыд тырö. (Лыфдö возö). „Скоро приду домой по-том, скоро увижу тебя, того и вам желаю. Остаюсь жив и здоров-на Паңтылимон Грiгорјевич Тулсов“.

Нина. Коңөр... Мыј-нö тајö лөö?..

Зоса. Скоро... регыд-пö гортö локта потом, регыд-пö. .

Нина. Мыј?.. Ен ылöдчы, вiстав вескыда.

Зоса. Факт ог. Регыд-пö локта.

Нина. Збыл?.. Сiқи i гижöма? . Регыд-пö?. Зоса он ылöдчы?.. Паңвилiмон регыд локтас?.. Јенмöј, мед ескö регыджык. Молебен лö гылöдны, вiчкоас-кö леңасны.

Зоса. Сегса те мунан сы-сајö?.. Јона-жö, буракö, те радејтан сiјöс.

Нина. Кущöм-öд авја сiјö мекöд. Сы-бердö-i вöли јитла ассым сöлöмöс, шогöс палöдла. Менö сы-кынқи быдöн гералöны. дерт сегса сiјö воас сöлöм-вылад.

Зоса. Менö батö регыд-жö гöтравны кöсјö... Те ескö, Нина мунан он ме сајö?.. Факт ескö мунан-да.

Нина. Зоса!.. Те велöдчöм морт, вiстав, ем абущыкöдчы-јасыс му-вылын?

Зоса. Нö!.. Кықи-нö-на! . Факт... Најö мукöдыслы шевасö сетасны да сiјö шеваыс немыс морттö кусналас. Сегса горзö шеваыд. Щыкöдчысјас сура омöлјаскöд тöдсаöг. Страшнеј четверглаң паныд најö пöртчöны роскö, понјö, јöзöс сöмуствiтöны. Щыкöдчысјас вöсна вiгöмјас јöзлы јен сетö, сото зон сiктјас. Јевангельеын весiг јеретникјасöс кащылöны, повны наыс щöктöны.

Нина (пернапасаöб). Јенмöј, вiң менö сещöм грекыс!.. Зоса, те, менö гашкö щыкöдысöн-жö шуан-да? .

Зоса (повзöб). Ме... ме ог... Фактла-öмöј ме сiқи-сö... Те-öд локöс меным он кер, шевасö он сет... (Губöн вомсö кресталö) Јенмöј, вiң шеваыс.. (Ниналы). Те-öд менö радејтан.

Нина (ышловзöб). Регыджык ескö мед локтас.

Зоса (повзöмöн). Код?..

Нина. Паңвилiмонöј... На мöд пiсмö јешщö, Зоса, лыдфышт. Сегса мунны колö.

Зоса. Мыј сiјö лыдфан. Көнкö пöv дас кымын лыдфылисны-нын?

Нина. Лыдфыныд ескö Педöр-Сысöјевич унаыс-нын лыдфылис-да. Лыдфышт... дыш-öмöј?

Зоса. Абу дыш. Вај лыдфа. (Вомсö кресталö). Јенмö шевасыс факт вiң!.. (Ниналы). Кыззы... (лыдфö. Полиг-тырјi вiçöдлывлö Нина-вылö). „Олан-вылан, дорогая Нина! Во первык строкак моего письма сообщаю, што я работаю все-на на стором месте—дрова пилим Богослов завод. Во вторых сообщаю, што я живу корошо, того и вам желаю. Только вот деньги мало дают, оз i...“ Мыј гижöма татчö... .

Нина Оз і чөжгыв.

Зоса. Оз і чөжгыв. Но да бог поможет, чөжгас. Ешшо сообшаю што я тулыснас домой не приду, Педөр Сысөјевічөм көрөј мой землю, да ешшо пищаль не продавайте. Дорогая Нина, не горуй, што я вина мало пью, а вот Иван-Гриш, кто месте со мной пошел на завод, оз палавлы. Дорогая Нина, сильно о мне не тоскуй, не плач, я приду когда-нибудь. Также сообшаю, што я не забуду тебя, дай ты меня не забудешь. Пиши, как живешь.. Тешкофа-на ме гіжа рочнад да мед Педөр Сысөјевічыд оз дівіт. Вонад он-на велав... Дорогая Нина ешшо сообшаю, што приду домой да буду... да буду...

Нина (бөрдан шыөн). Буду по рочу дергаф...

Зоса. Төдан мыј гіжөма-да, мыј лыффөмгыс.

Нина. Шуа-тај, ез-нын өтчыд Педөр-Сысөјевіч лыффыв. Төдтөг ог ов.

Зоса. Ставсө төдан?..

Нина. (һымкофа). Помыг-помө, кывжыг-кывјө!.. Зев радејта кывзыны. Бөрвылас быдсөн сөлөм-вылын лөвыджык лолө... Рочнад ескө ог гөгөрво да Педөр Сысөјевіч лыффөм-бөрас коміөн висталө.

Зоса. Төдса-тортө һинөм лыффыны.

(Сетө Ниналы јуөр. Пырөны Степан Микајлөвич да Петр Иванөвич. Зоса кокһида лолыштө. „Факт, ез уфит шыкөдны“. Нина повзө, оз төд кытчө воштыоны).

Петр Иван. Суга-өд ми талун, есіјө, Сысөј-Педөртө, есіјө, четчөдлім. Кызј-тај Опоң-Матвеј, есіјө, горшас кутчыгас сылы, сөмын опөстис, есіјө, ош-моз. Озырмыштам, есіјө...

Гъ. Мик. (сінјас југһитлө. Небыда). Но... Нина кытыскө мјанө угөма. Мыј возын?..

Нина (полө). Ме Зога-дінө јуөр Пантілімонсаң лыффыны волі.

Гъ. Мик. Мед, мед... Мыјкө-тај һекор-һин он воывлы. Кідтысны кутін мјаныг.

Петр Иван. Уна быдсама-пөлөс куыс сурі. Ме өні, есіјө, вөвтө дофдала дај, есіјө, муна сетчө. Васөыд јешшө, есіјө, зөб-лалас. Лөыда-өд, мига, кыјим Сысөј-Педөртө. Сіјөс, есіјө, өні, есіјө, саа гезјөн он кыскы татчө, есіјө, немыс. Јанқим-өд, есіјө, куш кинад локны. Јөзыд кутасны відны, лотајтан-пө ставсө, есіјө.

Гъ. Мик. (люка). Лаңт. Мун кытчө мөдөдчөмыд.

Петр Иван. Пыр, пыр, пыр... Есіјө, пырыстөм-пыр. Есіјө, кык кокһыв. Мед рыт-көжлас воам сетчө. Војнас, есіјө, колө вайны ставсө.

Ст. Мік. Мун, міса!

Петр Іван. Пыр, пыр, пыр, есіјө...

(Котөрөн-моз петө.)

Ст. Мік. Зоса, мун пет мамыдлыг волпассө веж. Љок дук кукна-тырыс.

Зоса. Ме өні-на лөгөдлі.

Ст. Мік. Мун пет веж, шуоны тенид.

(Зоса петө. Ѓина полігтырји шбш көсјө петны. Ст. Мік. пановтө.)

Ст. Мік. (пановтө Ѓинабс). Ен-на мун, Ѓина. Пукушт. Ме локти дај пыр і пышјыны көсјан, өөрһитыштам.

Ѓина. Гортө колө мунны.

Ст. Мік. Воан-на. Мыј сецөма термаган. (Пуксөдө) Пук-гыштлы... (Ачыс ортчөн пуксө).

Ѓина (бөрдөдө) Мыј-нө сералан менө. Јенгыс пов.

Ст. Мік. Ог-жө серав. Ме збылыг (кутлө) Ѓина, ме тенид зев міча гөрд сарапан вөча.

Ѓина. (мынтөдчө көсјө пышјыны).

Ст. Мік. (өдөс шөрө сувтө. Кевмысөмөн). Ѓина, мыјла-нө пыш-јалан мейсү.. Он-өмөј төд, менам вірөј зев лөгалө текөд (ускөд-чө да кутлө Ѓинабс.)

Ѓина. Леэ, јенмогысөн леэ. Ме тенө ог рафејт. Педөр-Сы-сөјевічлы вістала.

Ст. Мік. Мыј-нө меным тенад рафејтөмыд. Меным те ачыд колан, ачыд колан!.. (Зілә оқавны). Рафејтөмыд вескоф.

Ѓина (локыс нещыштчө). Леэ, вір јуыс!..

Ст. Мік. Мед вір јуыс-кө, мед. Те меным ачыд колан.

Ѓина (мынтөдчө, ускөдчө өдөслаң, пышјө).

Ст. Мік. (өтнас, сінјас гудыртчөмабс). А-а!.. Те со кызі!.. Те лыгтін мекөд!.. Мейс став јөзыс полөны, бур јөз ылысаң шапка пөртчөны!.. Те, лок чурка, пастөм рака, мекөд венлаоны кутін!.. Сысөј-Педөр-мозыд көсјан мекөд коғасны?! Петкөдла ме тенид гаж!.. Петкөдла ме тенид гаж!..

(Пырө Зоса).

Зоса (јона повөма). Баф, мамыд кулі!.. Ој-ој, кушөма ме повзі!.. Сінјасыс кылалісны!.. Кызі-тај менө кібд чабыртас!..

Ст. Мік. (јурөн паркнітө, гора-коф). Чурка-Ѓинөйд-тај збылыг шыкөдчыг вөлөма. Сіјө јөзыдлы шевасө сеталө!.. Сы-вөс-на јөз вісөны!.. Сіјө мөс ноңјас кералө, мөсјастө ошјаслы вердөф. Муна правленнеө да сені віставла јөзлы, мед віјасны.

Ме-öd доржылі сіјос. Пагібө-пыфди со мы вөчө. Петкөдла ме сылы кыңи мекөд венлагны. Ме көсја рафөйтны сіјос, а сіјө матө оз сібөд. Віқөдлам—кодным венам. (Мунө).

Зоса (шемөс; сөгса ускөдчө фиван-вылө, бөрдө-горзө). Менө воліс шыкөдны!.. Сетіс шевасө, пөж фактыд!.. Со мыј выјөң воштис менам шутлалөмыд!..

З А Н А В Е С .

Вітөд ворсөм.

Сук вөр. Ічөтөк тыла. Ньольөд да вітөд ворсөмјас-костын колө вежон-кымын.

Паңтілімон (петө өтнасөн. Јона мыјкө мөвпалө). Гөкыд!.. Гө-лөм-вылын шуштөм... Мыјла-нө ме мунлі? Гашкө ме-дінын Нї-наөј ез вош, та-выјөзсө ез во!.. Мунан-тај со лөгыджык уж корсны, чајтан мукөдлаын кокныджык кынөм пөт перыны. Өткөд-тај өлөма мї-воклы быдлаын! Лун-лун пессан, жугөд-чан, муртса кынөмыд пөтө!.. (Ышловзө). Мыј Нїнакөд лөма? Војдөр-тај нө ез щыкөдчыв. Кытыө велалөма өні?.. Кущөм нїм-коф өлі гортө локны. Төрыт војнас воі, көсјі пырны керкаө да ег лыт. Пукалө сені пачвом-дорын Нїна, вомгорулас мыј-кө шуалө да гырнычыг зев локыг гудралө. Јурөјасыс лөзөс өінјасыс гудырөс. Вельдыр кыјөдчі. Нїна гырнычыг гуд-раліс-гудраліс да кыңи-тај зев нора бөрдзас!.. „Паңтілімон, дырө-пө-нїн он лок ме-дінө?..“ Кырыштіс сөлөмөј, көсјі ук-көдчыны кутны чорыда-чорыда, мїга, Нїна, ме воі!.. Кағаліс, буракө, кыјөдчөмтө менгым. Өшінөд візөдліс да кыңи-тај лок горшөн өөрөктас!.. Сінјасыс сувтса!.. Пелөсыз-пелөсө кутіс вет-лыны!.. Кынмылі места-вылө. Јурөјас сувтісны. Сөгөа котөрөн пышјі. . Вісталөны, Нїна-пө Степан Мікајлөвичлыг гөтырсө кер-өма кувтөзыс. Зөзасө-пө көсјөма щөщ щыкөдны да абу уфї-төма, батыс суөма. Өні-кө-пө кағтыштан Зөвалы Нїнаөс, ку-тас горзыны да бөрдны: сещөма коңөр повзөма. Коған во Ві-гер-Зөјалы шевасө сетөма. Өні-на-пө Зоја јөјталө. (Кост) Мыј-ла-бара ме локті гортө?.. (Кост) Адзөдлыны еөкө колө Нїнаөс, горнїгыштны.

Сајын шыјас: „Ödjö!.. Ödjö!.. Кутөј, кутөј!.. Лыј!..“

Паңтілімон (чујмөмөн візөдө, сөгөа повзө). Ој, то локтө!.. Сін-јасыс, өінјасыс кущөмөг!..

(Ödjö пышјө. Локтө Нїна, щөкыда лолалө, јурөіыс чышјан-увоыс петөма өінјас сувтса).

Нїна (өтнас. Шыбытчө мыр-вылө, щөкыда лолалө) Ҷвер-бөргө-моз өтлысөны... Корсөны віны... Гортө колө пізкөдчыны. Сетыг оз кутны, полөны локны... Быд пелөсөаң кыјөдчөны... Сөмын кер-каө оз пырны, щыкөдчыг-улө сені ола-да, дөзмытөз-нїн пач-до-рын вој-вој дура, мед оз лытны пырны. Гашкө Паңтілімон

вотә верма нүжөдны.. (кост). Зон сізім вој-нын ег унмовглы ыжыда, пола віјомыс... (Сыркјалөмөн бөрдәдө). Бур јөз, мыжыг-нө менө віны көсјанныд?. Меным-өд овнысө колө-на, ме ог-на көсјы кувны... Kodös кеқовтны кутанныд, нем кеқовтад.. Бур јөз, прөгвїтө менө—чуркаөс. Сыыс-өд абу ме мыжа. Леқдј менө овны морт-ногөн. Люка-өд сөкыд овны кеқовтігад... Јенмөј, вешты менам јур-вылыс лок чурка нїмсө, раммөд јөзлыс сө-лөмнысө. Адқан-өд те, менам мыжыс некущөм абу... Регыд Паңтілімон воас. Ме сыкөд муна татыс, дурда јөзлыс сїннысө солавы... Мыјла-кө-тај петгас гортыс. Онї сесга гортө піскөдчыны он вермы тусө пощїсны-да. Вывті гажтөм лої. Ег вермы пукавын гортын дај петгїс. Паныдагыс баушко. Лок кывјасөн відчө, омөљјаскөд-пө төдмасін. Вомсө пернапасаліг-тырјї пышјїс... Вірјуыз адқїс менө, горзыны кутїс: „со-пө, јөзөс, щыкөдчысыд, со! Кутөј-пө!“ Пузїс сөлөм, ускөдчі лавкасө озтыны... Јөј, кықї-нө верман луншөра-лунын озтыны... (Онзіл бөгтө, век-на сыркјалө). Таыс воқө ог пышјы. Мед кутөны да віјөны (нора) Паңтілімон, дырө-нө сесга те он лок?

(Норөвтчө пу-бердө, унмовсө).

Вас (пішшала полїг-тырјї локтө, адқө Нїнаөс, јешщө јона повзө өдјө бөр пышјө горзіг-тырјї). Танї, танї чурка Нїнаыд!

(Нїна-черөбтө, өдјө четчө да пышјө. Стсена-кузта котөртөны Нїна-бөрсө јөз, вөтөдөны сїјөс косајасөн, вїлајасөн, пуртјасөн, зөрјасөн. Мед-бөрын петөны Ст. Мік., Петр Иванөвіч, Грїш да Вас. Грїш да Вас пішшалаөс).

Ст. Мік. Аттө, морыд, кущөм пелька котралө... Жујалї быдсөн вөтлөдлөмлаыс... Лавкаөс-өд озтыны көсјөма пөж щыкөдчысыд!..

Петр Иван. Колө ескө, есїјө, ловјөн кутлыны. Ме щөкта гадајтны дырө ог озырмы, сесга, есїјө, вөлігті вїјам. Есїјө, гадајтнысө картыс ордын. Лок вөтөдлам, Стөпан Мікајлөвіч. Мед јөзыс оз уфїтны косавны.

Ст. Мік. Сөрт лоө вөтчывны. Талун колө-нын ештөдны. дырө јөзсө щыкөдлас!.. Тї Вас, Грїшкөд татчө пујас-сајас зөбөј. Мї кықїкө пановтам дај татчө јөршітам.

(Төрыба Петр Иванөвічкөд муноны јөз-бөрсө).

Вас (пу-сајө сајөдчїг-моз). Те, Грїш, он пов?..

Грїш. Омөліка... Віна стөкан-кө ескө татчө вајан, ог кут повны.

Вас. Ме бара жона пола. Сөлөмөй вескыда вомөд четчө. Он-кө пов, абу-на инө чурка Ынөыдкөд паныдаслөмыд. (Кост) Мед ескө оз татчө лок, мөдлаті пышјас... Пішщальыд-нө тенад лыјас оз?..

Гріш. Лыјас бара.

Вас. Менам ескө лыјас-да, оз-өд вескав. Повча да кіјасөј тіравны кутасны... Молітвасө пішщаль-вылад ен-на лыффы. Сы-төг шыкөдчысјасыдлы оз мөртчы.

Гріш. Ег-на.

Вас. Лыффы, зонмө. Ме ескө лыффы-нын пөв-мөд да јешщө-на лөө лыффыны. (Вомгорулас лыффы). Оні сегга мөртчас менам молітваөј... (Кывзыбны). Оз-на ынөм кыв...
(Вель ыжнд кост).

Гріш. Јуыштны колө.

Вас. Ваыс матын тані абу, ставыс јар-да.

Гріш. Ваыд мыј. Віна колө меным.

Вас. Віна!.. ферт, ескө сіјө буртор-да кыс јешщө оні вінасө богтан.

Гріш (гылө).

Завод гора өвігтітө:

Корө менө ужавны.

Кабак жожыс ме четча—

Кута зіла јуны!..

Вас (повчөмөн). Ыөжјөнжык. Чурка-Ынөыд кылас да керас мјанөс татчө... (Вомсө кресталө). Јенмө, шеваыс віч!.. Коркө ме јерөтнік колаын Сысөј-Педөрлыс мырфөдөм кујас вічлі да лолыштны ег лыстлы. Пыр полі, міга шеваыс вомө пырас.

Гріш. Сысөј-Педөрлыс?.. Шуөны-тај-нө вөлі сіјө-пө карын ставсө јуөма?

Вас. Јуіс ферт коді-кө. Оз-на кыв ынөм?.. (Кывзыөд).

Гріш. Вас?.. Вас?.. Вај та-вој Свөпан Мікајлөвічлыс кабаксө петкөдам. Мыјдыра ескө тырмас секі вінаыд.

Вас. Абу і јанчм сіјө кывјассө шуны. Бөстны да мортлы лок вөчны. Јен грек суас... Кызі-нө те велалін јунысө?.. Та-ні-тај-нө вөлі он јулывлы?..

Гріш. Öтi здук вінатөг ог вермы овны. Ог-кө јуышт, бытө кодкө пукалө горш-вылын да зев јона топөдө.

Вас. Пукалө, шуан?.. Шева січкө Шыкөдөмаөс тенө, шыкөдөмаөс. Віна-шева сетөмаөс. Сіјө і горштө топөдө. Öтлаын вөлін јерөтнік Панчөлімоныдкөд?..

Гріш. Пыр өтіламан...

Вас. Сіјö і шыкөдіс. Чурка-Ңинатö сіјö-і велөдлөма шыкөдчыны. Төдан-өд, војдөр кушөма вөлі лөсалөны. дај öні-пö Чурка-Ңинö пыр казтылө јерөтһиктö. (Кост). Гріш, оз-на кыв Ңинөм?..

(Ылын кылө Ңиналөн повзөм шы: „О-о-о!.. Мездöј, јенмогыс, мездöј!.. Паңтылімон, көні-нө те? Мезды менö!“

Паңтылімон пујјас-костті тыдовтчылө, поло, шудө! **менö корсө!**“ котөртө стсена-кузта.

Гріш да Вас (Ңина шы кылөм-бөрті пернапасасөны, полөны; Вас пішщальсө пернапасалө, тіралө ставнас, візөдө јона Ңина горөдан боклаң).

Ңина (ызөм бөрдөмөн пыр өтарө матыөмө, зик-һин матын лок горшөн горөдө). Бур јөз, енө-на віјөј!.. Паңтылімон мезды ассыд Ңинатö!.. (Тыдовтчө стсена-вылын: чышјантөм, јурөі лөз, сөкыда лолалө; повзөма, музөма, сырјалө).

Вас да Гріш (Ңинаөс котөртиг-коста лыјөны. Вас сөгга зев өјјө пышјө). Јенмөј, віз пөж шыкөдчыс лолыс!

Ңина (усө. Омөлык шыөн). Бур јөз... (Кулө).

(Пырө Петр Иванөвич).

Петр Иванөвич. Ештөма-һин, есіјө?.. Кулөма-һин есіјө?.. Ат-тө, ег і сулы!.. Озырмыла ог-нө, есіјө, коркө?.. (Ңеуна оз бөрд).

(Пырө Г. Мик).

Гріш (індө Ңина шөј-вылө). Öтi вiна бутулка ем Степан Микајлөвич!..

Степ. Мик. (һимкофа). Јөз! Локталөј татчө!.. Гуалөј пөж шыкөдчыстө!.. Гуалөј пыдөжык, мед шыкөдчөмыс оз-һин мөртчы мiјанлы! Мунам, Петр Иванөвич!.. Урафһиклы колө вiставны.

ЗАНАВЕС.

КОМИ ҲИГА ЛЕҶАН-ИН

СЫКТЫВДІНКАР, ВАДОРВЫВ у. 41.

Комі кыв-вылын петісны выль ворсанторјас (пъески):

Јурјін. Перевод. Советскеј
чөрт. 3 торја. 1927 во.
43 лїстбок. доныс 30
ур.

Њобдінса - Віттор. Инастөм
лов. 3 - торја җеш.
1927 во. 50 лїстбок.
доныс 30 ур.

Курик. Комиö портөма
Сидорова. Коператсіја -
понда. 5-торја ворсан-
тор. 1928 во. 47 лїст-
бок. доныс 40 ур.

Њобдінса - Віттор. Сырчік-
бөрсә. Кык торја җеш.
1928 во. 32 лїстбок.
доныс 25 ур.

Печатыс петіс **Ілля-Өлөксанлөн** 3-торја

агитпјесса **ВЫЛЬ-НОГӨН**. 31 лїстбок.

доныс 25 ур.

Њигајассө позө мөдөдны наложеннеј платежөн, заказ
ыстөм-мыҗтыс лїбө деңгасө возыв мөдөдөм-бөртї.

Комі Ҳига леҶан-инын емөе уна Ҳигајас: јөз-кост-олөм-
ног төдмалөм јылыс, җоңвіҗалун кутөм-јылыс, візму
овмөс бурмөдөм-јылыс да мукөдтор-јылыс.

донмс 45 ур

Цена 45 коп. «Р».

Жугыл.—, «Внебрачнал» девушка. Драма в 5 частях,
ГОСИЗДАТ АВТОНОМНОЙ КОМИ ОБЛАСТИ.

1928